

LUNDS
UNIVERSITET

Barntolken

En kvalitativ studie om barn som tolkar i möten med professionella

Alice Pietsch och Ella Diamant

Kandidatuppsats SOPB63

VT 2023

Handledare: Staffan Blomberg

Abstract

Authors: Alice Pietsch and Ella Diamant

Title: *The child language broker. A qualitative study of children who broker in appointments with professionals.* [Translated title]

Supervisor: Staffan Blomberg

Assessor: Henriette Frees Esholdt

It is known that the phenomenon of child language brokering, where children act as interpreters for family members, exists in Sweden. Several studies have shown problematic aspects of the practice. The aim of this study was to explore young adults' experiences of child language brokering in appointments with professionals. The method chosen for this study was qualitative interviews with nine young adults with experiences of child language brokering. The material was analysed through Goffman's role theory and the concept of parentification. We found that young adults perceived their role as child language brokers in various ways. The role came with responsibilities and some respondents described a feeling of entering the adult world at a young age. Diverse emotions related to the role as a child language broker arose in the empirical material, for example anxiety and stress, as well as pride and joyfulness. The child brokered appointments may also be understood through the concept of normalisation, where both the child and the professional normalised the child broker as a part of the appointment. Our respondents described both a positive and a negative treatment from professionals. However, they were able to describe the negative treatment in more detail. Lastly, the child language brokering may be understood as more than just translating words. The respondents described how they also mediated between cultures as they brokered in appointments with professionals.

Key words: child language brokering, interpretation, parentification, social work, migration.

Förord

Vårt intresse för tolkning väcktes under terminen då vi hade vår praktik i Aten. Verksamheterna som vi arbetade på riktade sig till nyanlända i Grekland och arbetet skedde därför ofta tillsammans med tolkar. Vi intresserade oss för tolkning och fick med oss mycket inspiration och idéer hem. Väl i Sverige började vi intressera oss mer för barn som tolkar åt anhöriga. Det har varit oerhört roligt och givande att arbeta med denna studie och vi lämnar arbetet med en långt mer nyanserad bild av barntolkning än den vi gick in med.

Vi har en rad personer att tacka för bidrag till den här studien. Tack till praktikkollega Eleni Potsi som gav mycket inspiration till uppsatsidén. Tack till Hanna Xu som ställde upp på en testintervju och gav oss klok respons. Tack till alla ni som ställde upp på intervjuer och delade era erfarenheter och tankar med oss - utan er hade studien aldrig funnits. Tack till Ida Ottosson som illustrerade en fin bild till vårt första informationsbrev. Tack till Ulrika Anzén och Mikaela Berg Sonesson för era bidrag. Tack till vår handledare Staffan Blomberg som stöttat och peppat oss under hela processen. Tack till alla nära och kära och slutligen ett stort tack till varandra!

Alice Pietsch och Ella Diamant

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Arbetsfördelning	4
2. Bakgrund	5
2.1 Lagstiftning	5
2.2 Utredningar	5
3. Tidigare forskning	7
3.1 Sökvägar	7
3.2 Professionell tolkning	7
3.3 Informell tolkning och barntolkning	8
3.3.1 När, var och varför barn tolkar	8
3.3.2 Barntolkarnas känslor och strategier	9
3.3.3 Omsorg och ansvar	11
3.3.4 Att möta och mötas av ett nytt land	12
3.3.5 Professionellas inställning till barntolkning	12
3.4 Sammanfattning av forskningsläget	13
4. Teoretiskt ramverk	15
4.1 Goffmans rollteori	15
4.2 Föräldrafiering	17
5. Metod	19
5.1 Metodologiska överväganden	19
5.2 Urval och undersökningspopulation	19
5.3 Genomförande	21
5.4 Bearbetning och analys	22
5.5 Metodens tillförlitlighet	23
5.6 Etiska överväganden	25
6. Resultat och analys	27

6.1 Ansvar	27
6.1.1 Att tidigt bli vuxen	28
6.1.2 En skyldighet att tolka?	30
6.1.3 Att manövrera ansvaret	31
6.2 Känslor kring barntolkningen	32
6.2.1 Oro och stress	33
6.2.2 Stolthet och glädje	34
6.3 Normalisering av barntolken	36
6.3.1 Barntolkning som en naturlig del i vardagen	36
6.3.2 Barnet som förstahandsval?	37
6.4 De professionellas bemötande	39
6.4.1 Barntolkarnas erfarenheter	39
6.4.2 Vad är ett bra professionellt bemötande?	41
6.4.3 Är barntolkning okej?	42
6.5 Tolkning som mer än bara översättning	42
6.5.1 Samhällskunskap	43
6.5.2 Kulturell medling	44
7. Slutdiskussion	46
8. Referenser	49
Bilaga 1 - Informationsbrev	53
Bilaga 2 - Information om studien	54
Bilaga 3 - Intervjuguide	55

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Sverige har under de senaste hundra åren varit ett land dit folk invandrar. Till en början kom människor i stor utsträckning till Sverige för arbete, men på senare tid har fler kommit för att söka skydd från krig och konflikter (Statistiska Centralbyrån 2023). Som en följd av att det i Sverige finns människor som kommer från olika länder och som talar olika språk finns det behov av tolkning i möten med samhällets instanser. Tolkens funktion är nödvändig för att parterna ska förstå varandra och är en förutsättning för rättssäkerhet (Fioretos, Gustafsson & Norström 2014, s. 133). Rätten till tolk kan således beskrivas som grundläggande och det är enligt 13 § Förvaltningslag (2017:900) myndigheters ansvar att samordna tolk vid behov.

Regeringen och Sverigedemokraterna föreslår i Tidöavtalet en "begränsning av rätten till tolk för personer med uppehållstillstånd och svenskt medborgarskap" (Liberalerna 2022). De vill utreda rätten till offentligt finansierad tolk och därav skifta ansvaret för tolktjänster från myndigheterna till individen själv. Detta förslag skulle kunna leda till att människor i högre utsträckning kommer att använda sig av anhöriga för tolkning. Dels på grund av praktisk tillgänglighet men även för att undkomma kostnaden för tolkning. Redan idag finns det stora behov av tolkning i Sverige, men bristen på tolkar är ett faktum. En stor del av tolkningen sker av icke auktoriserade tolkar och inte sällan av anhöriga till den behövande (SOU 2018:83). I somliga fall är det vuxna anhöriga som hoppar in och tolkar, men tolkningen görs ibland även av anhöriga barn (Socialstyrelsen 2018, s. 7).

Barn lär sig i många fall det svenska språket bättre och snabbare än sina föräldrar (SOU 2018:83, s. 457). Tolkning är vanligt förekommande bland ensamkommande barn som kommit till Sverige innan sin familj och som därav lärt sig det svenska språket och samhället innan sina föräldrar. Barn som är födda i Sverige eller som har kommit till Sverige samtidigt som sina föräldrar kan i många fall också bättre svenska än föräldrarna. Detta på grund av att det kan vara lättare att lära sig ett nytt språk som barn och att man exempelvis får en bättre möjlighet till språkutveckling via skolan (ibid).

Det engelska begreppet *child language brokering* sätter fingret på fenomenet barn som tolkar, medlar och översätter åt anhöriga (Shannon 1990). Detta fenomen är alltså inget nytt, utan har studerats både nationellt och internationellt. Begreppet kan översättas ordagrant till *språkmedlande barn*. I denna text kommer vi att använda oss av begreppet *barntolkning* för att beskriva minderåriga som tolkar, medlar och översätter åt vuxna anhöriga. Vi kategoriserar alla som är under 18 år som barn i vår studie och det vi benämner som *unga vuxna barntolkar* syftar till personer som numera är över 18 år, men som har erfarenheter av att ha tolkat som barn.

Det finns begränsad statistik och forskning kring hur omfattande barntolkning är i Sverige, men ur en undersökning av Sveriges Radio (2016), som intervjuade elever från skolor med en hög andel utlandsfödda familjer, framkom det att tre fjärdedelar av barnen hade tolkat åt sina föräldrar. De vanligaste ställen där barnen tolkat på var i hälso- och sjukvården samt i skolan. Metodologiska svårigheter att undersöka barntolkning gör dock omfattningen svår att mäta, men enligt en utredning från Socialstyrelsen är barntolkning vanligt förekommande inom offentlig sektor i Sverige (Socialstyrelsen 2018, s. 47).

Det finns ett flertal problematiska aspekter av att låta barn tolka åt anhöriga, inte minst kring patient- och rättssäkerheten, då översättningen kan bli fel på grund av bristande språkkunskaper hos barnen. Barn kan dessutom uppleva ett stort ansvar att översätta korrekt och kan dessutom hamna i seriösa situationer där svåra ämnen berörs. Andra problematiska aspekter av barntolkning är att relationerna i familjen kan kastas om och att barnet tidigt tvingas in i vuxenvärlden (Socialstyrelsen 2018, s. 51-52).

Fokus för studien är barntolkning i möten med professionella, som exempelvis hos socialtjänsten, hälso- och sjukvården och i skolan. Många professionella, däribland socionomer, läkare, sjuksköterskor och lärare möter en variation av människor. På många av dessa personers arbetsplatser är möten med icke-svensktalande vanligt förekommande. Barntolkning är därför något som professionella i olika stor utsträckning kommer i kontakt med i sitt arbete. I en utredning av den förra regeringen beskrivs det hur barn i vissa fall ersätter professionella tolkar i offentliga instanser (SOU 2018:83, s. 457). En studie om

barntolkning i svenska offentliga organisationer identifierade en diskrepans mellan professionellas erfarenheter av barntolkning och barntolkars egna erfarenheter. Professionella menade å ena sidan att de endast använde sig av barntolkar i kritiska situationer och för enkla översättningar. Barntolkarna menade å andra sidan att de tolkat dagligen i alla olika situationer och att deras samtycke inte intogs vid tillfällena (Gustafsson, Norström & Höglund 2019).

Det finns tidigare forskning i Sverige som undersöker professionellas erfarenheter av att arbeta med tolk (Gustafsson, Norström & Höglund 2019). Även tidigare forskning om professionella tolkars erfarenheter och arbetsvillkor finns (Gustafsson, Norström & Fioretos 2012). Erfarenheter av att ha tolkat som barn har också studerats tidigare, framförallt kopplat till hur det påverkat barntolkarnas barndom, liv och deras relation till sin familj (Gustafsson, Norström & Höglund 2019). Barntolkarnas perspektiv i professionella sammanhang förtjänar dock större utrymme enligt oss och vi finner det därför intressant att undersöka vidare.

Så länge som Sverige är ett land dit folk invandrar och så länge som barntolkning fortfarande är lagligt i Sverige så kommer det att fortsätta förekomma i möten med professionella. Socionomer, läkare, sjuksköterskor och lärare kommer således att fortsätta komma i kontakt med barntolkar i sitt arbete och behöva förhålla sig till det på ett professionellt sätt. Med bakgrund i detta anser vi det väsentligt att fenomenet barntolkning, samt dessa barns erfarenheter av att tolka, studeras vidare. Vår studie har utgångspunkt i barntolkarnas egna perspektiv och vi är intresserade av deras erfarenheter av hur det var att tolka som barn.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka unga vuxnas erfarenheter av att ha tolkat som barn i möten med professionella. Mer specifikt vill vi undersöka:

- Hur ser unga vuxna på sin roll som barntolk i möten med professionella?
- Hur upplever unga vuxna att professionella har bemött dem i deras roll som barntolk?
- Vilka strategier använde unga vuxna när de som barn tolkade i möten med professionella?

1.3 Arbetsfördelning

En stor del av både det skriftliga och praktiska arbetet har gjorts tillsammans. Vi har under processens gång kontinuerligt tittat igenom varandras texter och diskuterat mycket med varandra. Båda var närvarande på alla nio intervjuer, men vi turades om att hålla dem. Den som inte höll intervjun försäkrade att intervjun spelades in, lyssnade aktivt samt ställde följdfrågor. Transkribering, kodning och tematisering delades upp för att sedan bearbetas och diskuteras tillsammans. Analysen och studiens övriga delar skrevs ihop i tätt samarbete.

2. Bakgrund

2.1 Lagstiftning

I Sverige är informell tolkning, inklusive barntolkning, lagligt. Det finns dock ingen lagstiftning som reglerar barntolkning. Professionell tolkning regleras enligt 13 § Förvaltningslag (2017:900) där det beskrivs hur myndigheter är ansvariga att använda tolk samt översätta handlingar vid behov, i kontakt med personer som inte kan svenska. Tolkning inom hälso- och sjukvården regleras ytterligare i patientlagen, som syftar till att stärka patientens ställning.

2.2 Utredningar

Kammarkollegiet (2017, s. 6) har på uppdrag från regeringen utforskat och analyserat de mest framstående orsakerna till svårigheter att tillgodose efterfrågan av auktoriserade tolkar i Sverige. Det konstateras att det finns låga krav på tolkars kvalitet och att detta leder till brist på tolkar med auktorisation. De två dominerande tolkanvändarna Migrationsverket och Arbetsförmedlingen har icke-auktoriserade tolkar för majoriteten av sina tolkuppdrag, i 80 respektive 95 procent av gångerna. Det är billigare att anlita tolkar utan auktorisation för uppdrag, då de enligt Domstolsverkets tolktaxa ska få lägre ersättning än auktoriserade tolkar. Detta kan förklara varför myndigheter i många fall undviker att använda auktoriserade tolkar. När efterfrågan är liten på auktoriserade tolkar blir även incitamenten för människor att bli auktoriserade tolkar små. Färre kvalifikationer ger fler arbetsmöjligheter, vilket resulterar i en kritisk effekt på kvaliteten av de tolktjänster som utförs inom offentlig sektor.

Den förra regeringen tillsatte 2019 en utredning kring samhällets behov av och tillgång till tolkar. I den så kallade Tolkutredningen (SOU 2018:83) diskuteras tolkning ur många olika perspektiv och där berörs även barntolkning. Det beskrivs hur barn i många situationer förväntas hjälpa till i medlingen mellan deras anhöriga och professionella. I utredningen framkommer det att barntolkning inom offentlig sektor är förbjudet i Norge och delvis förbjudet i Danmark och att det även är något som man vill undersöka i Sverige. I dagsläget är omfattningen av barntolkare inom offentlig sektor inte känd, men det beskrivs som något som är utbrett inom offentliga verksamheter.

I utredningen framkommer ett flertal negativa aspekter med att tillåta barn att tolka inom offentlig sektor. Dels handlar det om risker för barn att få höra saker som inte är anpassat för deras mognad eller ålder samt risker för den anhöriges hälsa om barnet skulle tolka fel. De tar även upp aspekter kring skolplikt och huruvida rätten till skolgång kan riskeras om barnen lämnar skolan för att tolka åt anhöriga. Utredningen diskuterar huruvida de positiva aspekter som kommer med barntolkning, som exempelvis ökad språkutveckling och kunskap om samhället, kan tillgodoses på annat sätt.

3. Tidigare forskning

För att ge en bakgrund till denna studie har vi valt ut forskning som berör både professionell tolkning och informell tolkning, som exempelvis anhörigtolkning och barntolkning. Vi fokuserar framför allt på tidigare forskning kring barn som tolkar åt anhöriga.

3.1 Sökvägar

För att hitta relevant forskning har vi använt oss av LubSearch. Sökord som vi använt är bland annat: *language brokering*, *child language brokering*, *bemötande*, *professionellt bemötande*, *tolkning*, *interpreting*, *translation*, *barntolkning*, *översättning*. Vi har även hittat tidigare forskning via referenser från andra artiklar och studentuppsatser som behandlar samma forskningsämne.

3.2 Professionell tolkning

Professionella tolkar används i denna text om tolkar som får ekonomisk ersättning för sina tolktjänster. I begreppet ryms både auktoriserade och icke auktoriserade tolkar.

Forskning kring professionell tolkning i Sverige har exempelvis behandlat professionella tolkars arbetsvillkor (Norström, Fioretos, Gustafsson 2012), professionell tolkning som ett verktyg för att säkerställa jämlika rättigheter (Norström, Kristina Gustafsson and Ingrid Fioretos 2011) samt icke-svensktalande klienters erfarenheter av professionell tolkning (Gustafsson, Norström & Åberg 2022).

Gustafsson, Norström & Åberg (2022) undersöker i sin studie vilka erfarenheter icke-svensktalande klienter har av tolkning och översättning inom offentlig sektor. I resultaten framkom det att många icke-svensktalande klienter har bristande tillit till professionella tolkar och tolktjänster och att det kunde leda till att man inte ville använda dem. Det framkom även hur många av klienterna inte ansåg sig berättigade tolktjänster, dels på grund av tankar kring att de borde kunna svenska och att de inte borde belasta staten med kostnader för tolkar. Slutligen visade resultaten även att tolktjänster många gånger inte erbjöds till klienterna, antingen för att mötet skedde online eller för att rätt språk inte tillhandahållits. Flera klienter

beskrev i studien hur de ibland kunde använda sina barn för tolkning istället för professionella tolkar.

3.3 Informell tolkning och barntolkning

Informell tolkning refererar till den tolkning som sker utan ekonomisk ersättning. Här ingår barntolkning, som är mest centralt i denna text, men även så kallad anhörigtolkning där de informella tolkarna kan vara släktingar eller vänner till personen i behov av tolk.

Shannon (1990) var en av de första som skrev om fenomenet child language brokering och kort därefter publicerades fler artiklar på ämnet (Tse 1995). Sedan dess har det kommit allt mer internationell forskning som undersöker barn som tolkar åt anhöriga. I Sverige är det framförallt Fioretos, Gustafsson, Höglund och Norström som skrivit om barntolkning men fenomenet är fortfarande relativt outforskat. Det blir tydligt när man läser tidigare forskning att barntolkning inte är ett ensidigt fenomen. Många studier presenterar negativa och problematiska aspekter av barntolkning, men flera studier har även visat positiva aspekter av fenomenet. Även professionellas perspektiv på fenomenet får utrymme i den befintliga forskningen på området.

3.3.1 När, var och varför barn tolkar

En brittisk studie (Lucas 2021) har utforskat socialarbetares hantering av barntolkning. I studien beskriver socialarbetarna barntolkning som något ofrånkomligt. Detta på grund av brist på professionella tolkar samt svårigheter att tillgodose tolkning av alla språk och dialekter. Vissa föräldrars önskan om att låta deras barn tolka istället för en professionell tolk var en annan förklaring. En redan hög arbetsbelastning och tidsbrist hos socialarbetare beskrevs även som hinder för att samordna tolk och några av socialarbetarna rättfärdigade även att inte använda professionella tolkar på grund av kostnaderna för det.

Gustafsson, Norström och Höglund (2019) undersöker erfarenheter av att använda barn som tolkar istället för professionella tolkar inom offentlig sektor. Studien utgår både från hälso- och sjukvårdspersonal och socialarbetare samt från personer med erfarenhet av att ha tolkat som barn. I resultaten från personalen framkom det att de i planerade möten använde

professionella tolkar i majoriteten av fallen och att barntolkning endast förekom i enstaka fall. Vid oplanerade möten användes istället barntolkar i högre utsträckning. Gemensamt för både planerade och oplanerade möten var dock att vuxna informella tolkar användes oftare än barn. Valet att använda sig av informella tolkar istället för professionella tolkar handlade enligt personalen framförallt om att klienten önskat det. Andra förklaringar var att personalen inte fått information om att klienten behövde tolk, att den anhörige tolkat tidigare samt att det inte fanns tillgång till en professionell tolk.

Barntolkarna framförde dock en annan bild av tolkningen och beskriver hur de tolkat i flera olika situationer och inte endast i akuta eller oplanerade möten. De beskriver tolkningen som ett heltidsjobb och att det kunde handla både om tolkning inom offentlig sektor, men även vardaglig tolkning eller översättning av skriftligt material. De menar även att de aldrig blev ifrågasatta i deras roll som tolk samt att de kunde bli inkallade att tolka i många olika situationer. Antonini (2016) ger exempel på situationer det kunde handla om i sin studie om barn och tonåringars erfarenheter av barntolkning. Barntolkningen kunde ske på sjukhus, i skola och affärer, och på flera olika sätt - mellan vänner och åt föräldrar och andra släktingar. Ju äldre barnen i studien blev desto mer formella blev dokumenten de översatte samt sammanhangen där de tolkade, exempelvis på polisstationen, hos advokaten eller facket.

3.3.2 Barntolkarnas känslor och strategier

Barntolkarna i Gustafsson, Norström och Höglunds studie (2019) presenterar både positiva och negativa aspekter av barntolkningen. Respondenterna förstod att de varit en stor tillgång för sina föräldrar och kände sig stolta över att kunna agera tolk. De beskriver att de fick respekt från vuxna, mognade med ansvaret samt att deras språkutveckling och kunskap om samhället förbättrades. Dock beskriver de även svårigheter med att behöva tolka i seriösa och intima situationer och hur de inte fick stöd att kunna hantera dessa erfarenheter. De beskriver oro över bristande språkkunskaper och att hierarkin i familjen förändrades till följd av att de tolkade. De reflekterar även över om deras föräldrars språkutveckling och integration kan ha påverkats negativt av att de agerade tolk samt att tolkningen är något som djupt påverkat deras barndom.

Antonini (2016) iakttar en skillnad i hur yngre och äldre barn beskriver att de påverkats av att barntolka. Yngre barn presenterar en lättsammare bild av barntolkning medan äldre barn beskriver mer negativa känslor kopplat till barntolkning. Mycket av de negativa känslorna som de beskrev kretsade kring att inte vilja missförstå eller översätta fel, ofta i situationer som behandlade känsliga eller svåra ämnen. I en studie (Ceccoli 2020) som utgår från barn i åldrarna 11-16, som fortfarande barntolkar, dominerar även de positiva uppfattningarna om fenomenet. Barnen beskriver hur de känner glädje och stolthet av att tolka och kunna hjälpa till samt att deras språk utvecklats genom tolkningen. Negativa uppfattningar som framkom i studien var att de ibland missade aktiviteter på grund av tolkningen, irritation och oro som uppstod när de inte förstod något eller när de behövde tolka i svåra situationer.

I en studie (Arumí & Rubio-Carbonero 2023) som istället har intervjuat unga vuxna i åldrarna 18-28 år, om deras känslor kring att ha tolkat i deras barndom och tonår, framkommer fler negativa aspekter av barntolkning. Intervjupersonerna beskriver att tolkningen medförde ett stort ansvar som de inte var förberedda på och som ofta upplevdes som en skyldighet. I studien framkom även känslor av frustration, skam, oro och olust kopplade till barntolkningen. Positiva känslor som beskrevs liknade de som framkom i Ceccolis (2020) studie: stolthet och glädje över att kunna hjälpa andra samt att de mognade med åren. Arumí och Rubio-Carbonero (2023) beskriver att intervjupersonerna normaliserade barntolkningen när de var barn men att de ser på det med en mer kritisk och negativ blick som vuxna. Både Ceccoli (2020) och Arumí & Rubio-Carbonero (2023) beskriver hur positiva och negativa känslor kopplat till barntolkning kan existera samtidigt. Detta därför att upplevelserna blir olika beroende på exempelvis vem barnen tolkar åt, ämnet som ska tolkas samt i vilken kontext som tolkningen sker.

Crafter och Iqbal (2023) beskriver hur den rådande uppfattningen av barntolkning som något oacceptabelt bidrar till att det osynliggörs och att barntolkars egna perspektiv hamnar i skymundan. Artikelförfattarna har studerat barntolkning i en brittisk kontext och genomfört kvalitativa vinjetter med barntolkare. Crafter och Iqbal konstaterar att barntolkare kan hamna i situationer där deras position innebär både makt och maktlöshet på samma gång. Barnen får en ledande position i att styra samtalet men kan också uppleva att situationen är obekvämlig.

I en annan artikel med samma underlag illustrerar Crafter och Iqbal (2022) de många olika tankar som respondenterna uttryckte om att tolka till familjemedlemmar på bekostnad av sin egen fritid. Vissa kände stolthet kring tolkningen medan andra snarare beskrev den som irriterande. Gemensamt för de flesta var dock att de kände igen sig själva i familjemedlemmarnas frustration i att inte kunna kommunicera och tala för sig själv, vilket formade en empati gentemot familjemedlemmarna som de tolkade för. Texten belyser olika strategier som barntolkare tar till. Flera respondenter har i möten intagit rollen som omsorgsarbetare och försökt få alla personer i mötet att hålla sig lugna i kommunikationen, bland annat för att öka chanserna för familjen att få det de behövde. En annan strategi var att förbereda sig innan det offentliga mötet genom att diskutera det som behövde sägas hemma, för att mötet skulle bli mindre emotionellt laddat.

3.3.3 Omsorg och ansvar

Crafter och Iqbal (2022) beskriver barntolkning som en del av en familjeomsorg. Författarna beskriver hur familjeomsorg i vissa kulturer är normen och att barn i dessa familjer ofta avlastar genom att bland annat ta hand om sina syskon och hjälpa till med hushållssysslor. Barntolkning, menar författarna, hamnar inom ramen för denna familjeomsorg och blir en utvidgning av omsorgsaktiviteterna. I vissa icke-västerländska kulturer anses det viktigt för barn att genom dessa aktiviteter förbereda sig för livet som vuxen, medan det i andra västerländska kulturer istället ses som något oönskat som kan påverka barnets välbefinnande och familjerelationerna negativt. Begreppet parentification används för att beskriva barn som gör sådana sysslor som annars kopplas mer till vuxna. I en studie av Arumí & Rubio-Carbonero (2023) framkommer det även hur unga vuxna med erfarenhet av barntolkning behöver ta ett stort ansvar och emotionellt arbete kring vad de kan tolka och hur de ska tolka. Intervjupersonerna beskriver hur det inte bara handlar om att överföra meningar och ord som i professionell tolkning, utan att man också är mottagare av meddelandet och således också kan bli påverkad av det som en anhörig.

3.3.4 Att möta och mötas av ett nytt land

Crafter och Iqbal (2022) fokuserar mycket på den så kallade vuxne andra, som är den tredje parten i de tolkade mötena och en person som ofta är i en auktoritär position. De andra parterna i den tredelade situationen är barntolken och dennes familjemedlem. Artikelförfattarna beskriver även hur barntolkade möten befinner sig i en kontext som i somliga fall är fientlig och präglas av en samhällsdebatt präglad av anti-immigration. Respondenterna delade även med sig av positiva erfarenheter av barntolkning där de blivit behandlade med respekt från den vuxne andra. Dock stod erfarenheter av negativt bemötande ut och dessa kunde präglas av rasism och mikroaggressioner. En annan företeelse som vissa respondenter beskrivit som negativ är när de blivit avbrutna under tolkningen - då kunde de känna sig stressade.

Antonini (2016) använder en narrativ analys i sin studie som ett försök att göra en omfattande beskrivning av hur dessa barn och tonåringar erfarit barntolkandet samt att ha invandrat till Italien. Antonini menar att man inte kan isolera dessa barns erfarenheter av barntolkning från de erfarenheter som kommer med att invandra i allmänhet. I analysen framkom att barnen inte bara påverkas av positiva och negativa aspekter av att barntolka utan även av ett flertal svårigheter som kommer av att komma till ett nytt land och att behöva förhålla sig till olika kulturer. I Arumí & Rubio-Carboneros (2023) resultat framkommer det även hur barntolkarna inte bara tolkar ord utan även kultur. Eftersom barnen känner till båda kulturerna får de därför hantera de olikheter som kan uppkomma under mötena.

3.3.5 Professionellas inställning till barntolkning

Utifrån de professionellas perspektiv identifierade Lucas (2021) ett tema kopplat till oro. Denna oro kom från erfarenheter, där en socialarbetare förstått en del av det andra språket och hade uppmärksammat att en förälder aktivt instruerat barnet att misstolka information i översättningen. En annan farhåga som framkom var att barn ibland kunde översätta fel med mening, vilket kunde ses i glada reaktioner från en pappa som fick en, till stor del negativ, skolrapport översatt. Andra bekymmer kring att låta barn tolka handlade om att barn får veta saker innan deras föräldrar, vilket socialarbetarna menade kunde belasta barnen.

Lucas uppmärksammar även ett glapp mellan politiska rekommendationer och praxis, då barntolkning förekommer trots att det i rekommendationer beskrivs att det bör undvikas. Socialarbetare förklaras bära dubbla ansvar som inte alltid är förenliga med varandra. Det ena handlar om att försäkra människors rätt till kommunikation och det andra om att skydda barn. Tolktjänster porträtteras i studien som bristfälliga, vilket gör att barntolkning ibland blir en förutsättning för att kunna uppfylla rätten till kommunikation. Studiens resultat tyder på att socialarbetare dock är aktiva i hanteringen av barntolkning och de gör bedömningar av det specifika barnets lämplighet och möjlighet att tolka. Socialarbetarna bedömdes kunna avbryta barntolkningen, men med konsekvenser i fördröjning av informationsutbyte med familjerna. Sammanfattningsvis såg socialarbetarna ett värde i barntolkning, men kände samtidigt en oro över barnens förmåga att översätta såväl känslomässigt laddade som språkligt svåra budskap.

Hälso- och sjukvårdspersonalen i Gustafsson, Norström och Höglunds (2019) artikel identifierade, likt Lucas (2021) respondenter, en del negativa aspekter av att låta barn tolka. Dessa handlade om att barn hamnar i en onaturlig maktposition gentemot deras föräldrar, att barn får ta ett för stort ansvar samt barns bristande språkkunskaper. Respondenterna menade att det är olämpligt att använda sig av anhöriga barn vid tolkning men att det endast skedde då och då i deras möten.

3.4 Sammanfattning av forskningsläget

Den tidigare forskning som vi presenterat i föregående avsnitt behandlar såväl professionell som informell tolkning men med en särskild tyngd på det sistnämnda. Studier från professionellas perspektiv presenterar dels tankar om barntolkning som något ofrånkomligt, men också att det oftast sker vid oplanerade och akuta möten. Några studier identifierar oroliga känslor hos de professionella kring att använda barn för tolkning. I studier med utgångspunkt i barntolkarnas perspektiv beskrivs tolkningen av vissa som ett heltidsjobb. I flera studier lyfts både positiva och negativa känslor hos barnen. Tolkningen hjälpte i vissa fall barnen att förstå samhället, men ibland beskrevs den som svår och irriterande. Flera studier visar att yngre barn generellt har mer positiva känslor kring tolkningen än äldre barn. Tankar om att tolkningen innebär ett stort ansvar för barnen framkommer även i tidigare forskning, ur såväl barnens som de professionellas perspektiv. Barntolkars syn på de

professionellas bemötande är något som saknas utifrån det vi hittat och blir på så sätt en kunskapslucka i forskningen kring barntolkning. Svensk forskning om barntolkning är även relativt begränsad och vi vill med denna studie bredda bilden av fenomenet utifrån en svensk kontext.

4. Teoretiskt ramverk

I kapitlet nedan presenteras delar av Goffmans rollteori samt det psykologiska begreppet parentification, på svenska översatt till föräldrafiering. Initialt presenteras nedan ett resonemang om valet av teoretisk utgångspunkt.

Det teoretiska perspektivet ligger på en mikronivå, då studien fokuserar på interaktionen mellan barntolken, den anhörige och den professionella. En nackdel med att använda teorier på mikronivå är att de inte kan förklara sådant som hur makrostrukturer kan påverka mötet eller barntolkarnas syn på sig själva och sin situation. Vi anser dock att teorier på mikronivå är mest lämpliga i denna studie för att kunna förstå vårt empiriska material samt för att besvara våra frågeställningar, då det mellanmänniska är i fokus. Vi har även valt en tvärvetenskaplig teoretisk ansats i vår studie genom att kombinera ett sociologiskt- och ett psykologiskt perspektiv. Detta då vi har hittat relevanta och användbara begrepp från både sociologiska samt psykologiska teorier. Vi anser det lämpligt att kombinera dessa perspektiv för att hjälpa oss att förstå vårt material.

4.1 Goffmans rollteori

För att tolka vårt material kommer vi att använda oss av begrepp från Erving Goffman, utifrån hans rollteori. Goffman intresserar sig för mellanmänniska samspel och situationer och använder sig av begrepp från teaterns värld för att förstå vardagliga interaktioner. Goffmans begrepp *roll* är ett svårdefinierat begrepp som kan förstås på olika sätt, men kortfattat kan det beskrivas som en individs handlingsmönster eller sätt att agera som individen spelar upp i olika sammanhang, exempelvis i skolan eller på vårdcentralen. Dessa handlingsmönster kan stämma överens med individens identitet, men måste inte heller göra det. De kan även vara olika beroende på situationen som individen går in i. *Rolltagning* är den process där en individ går in i en roll och anpassar sitt beteende för att det ska passa in i den specifika situationen (Persson 2012, s. 87-88).

Goffman beskriver hur individer kan gå in i sin roll olika mycket. På ena sidan detta spektrum finns *rollomfamning*, som handlar om att individen helt och hållet omfamnar sin roll och på andra sidan finns *rolldistans* som innebär att man distanserar sig från sin roll (Persson 2020, s.

34-35). Inlevelsen i rollen kan som nämnt beskrivas som ett spektrum och det går att omfamna rollen eller distansera sig från den i olika omfattning. I grunden handlar det dock om att när människor omfamnar sin roll, väljer de samtidigt att tro på denna och således kommer även andra att tro på det handlingsmönster som personen spelar upp. Rollomfamning kan exempelvis handla om att inta rollen som student när man går i skolan så starkt att det nästan blir en del av ens identitet. När man istället distanserar sig från sin roll har man en mer cynisk inställning till rollen och tror inte riktigt på sitt agerande (Goffman 2020, s. 67-71).

Goffman använder sig av begreppen *främre-* och *bakre region* för att förstå hur människor agerar i olika sammanhang. Främre regionen kan beskrivas som det offentliga och bakre regionen som det privata. I den främre regionen är vi människor mer medvetna om hur vi agerar och presenterar oss själva och här behöver vi också följa de normer som gäller i situationen. Vi kan exempelvis tänka att vi går in i den främre regionen när vi går in på ett möte hos socialtjänsten. I den bakre regionen är vi mer avslappnade och behöver inte presentera eller anpassa oss på samma sätt som i den främre regionen. Den bakre regionen skulle exempelvis kunna vara i sitt eget hem. Gränsen mellan den främre och bakre regionen är inte konstant och kan förändras beroende på situationen. I vissa fall delar vi den bakre regionen men andra människor, exempelvis nära vänner eller familj, men ibland är vi själva (Persson 2012 s. 106-111).

Begreppet *intrycksstyrning* beskriver de sätt som vi individer försöker att styra de intryck som vi gör på människor vi interagerar med, under ett så kallat *framträdande*, en social interaktion. Under ett möte med en annan människa så sänder vi ut många olika uttryck; leenden, hälsningsfraser och blickar, och intrycksstyrningen blir därför ett sätt att styra hur andra människor uppfattar en. Det blir ett sätt att gå in i sin roll och få andra människor att tro på den roll man tagit. Intrycksstyrningen är även ett sätt att undvika så kallade *störningar* i framträdandet. Störningar är saker som kan göra att vårt framträdande eller vår roll verkar otrolig eller osammanhängande. Genom att styra våra uttryck och intryck kan vi därmed undvika störningar (Goffman 2020, s. 287-290).

Ett sista begrepp som vi lånat från Goffman är *rollförvirring*. Denna kan uppstå då individen känner att förväntningarna som finns på sig inte är helt självklara eller tydliga. Det kan exempelvis handla om att reglerna för ett möte är oklara. En konflikt mellan det själv som individen presenterar och de förväntningar som den sociala situationen har på individen kan leda till en rollförvirring. Denna rollförvirring kan resultera i oroliga känslor för individen (Goffman 1956).

4.2 Föräldrafiering

Vi kommer även att använda oss av det psykologiska begreppet *föräldrafiering* för att förstå och tolka vårt material. Det engelska begreppet *parentification* myntades av Minuchin et al. (1967) och utvecklades senare av Boszormenyi-Nagy och Spark (1973). Föräldrafiering definieras som ett rollbyte där barn tar på sig en föräldraroll. Föräldrafiering handlar alltså om situationer där barn tar ansvar över saker som deras föräldrar normalt skulle ta ansvar över, men av någon anledning inte kan eller gör det (Masiran et al. 2023). Föräldrafiering kan exempelvis uppstå när en förälder blir sjuk, om en förälder har ett missbruk eller på annat sätt inte kan ta ansvar över barnet. Man kan förstå föräldrafiering som att det sker ett skifte i hierarkin mellan barnet och föräldern. Många barn tar på sig ansvar, speciellt i tonårsåldern, vilket å ena sidan kan vara positivt för deras utveckling, men när tonåringar tar på sig ansvar som de inte är utvecklade för att kunna ta ansvar över så innebär det en föräldrafiering, vilket kan ha en negativ påverkan på barns hälsa (Hooper 2011). Det kan vara svårt att definiera när ett barn tar ansvar i en familj på ett rimligt sätt och när ett barn tar ansvar på ett sätt som innebär en föräldrafiering. Det kan även vara svårt att bedöma hur mycket ansvar ett barn kan förväntas ta beroende på ålder och utvecklingsnivå. Detta på grund av att olika kulturer ser på ansvar på olika sätt och i vissa kulturer förväntas barn ta mer ansvar än i andra kulturer (Masiran et al. 2023).

Föräldrafiering kan delas upp i instrumentell- och emotionell föräldrafiering. *Instrumentell föräldrafiering* handlar om när barnet tar ansvar över praktiska uppgifter som att exempelvis laga mat, städa eller hålla koll på familjens ekonomi. *Emotionell föräldrafiering* handlar istället om att barnet tar ett emotionellt ansvar över sin förälder eller sina syskon genom att

lyssna och svara till deras emotionella behov, genom att exempelvis lösa konflikter i familjen eller trösta sin förälder (Hooper 2011).

Begreppen destruktiv och konstruktiv föräldrafiering har också utvecklats senare för att förstå konsekvenserna av föräldrafiering. *Destruktiv föräldrafiering* innebär att föräldrafieringen får negativa följder på barnens hälsa och utveckling. Destruktiv föräldrafiering kan exempelvis leda till känslor av stress och ångest. *Konstruktiv föräldrafiering* kan istället utveckla barnets självkänsla och innebär att ansvaret vägs upp av uppskattning och omsorg gentemot barnet från föräldrarna och familjen. Föräldrafieringen kan då vara lämplig och konstruktiv för barnet, beroende på barnets ålder och utvecklingsnivå samt familjens kontext och kultur. (Hooper 2011).

5. Metod

5.1 Metodologiska överväganden

För att kunna besvara våra forskningsfrågor valde vi att använda oss av en kvalitativ metod i vår studie. Då vi var intresserade av intervjupersonernas upplevelser och erfarenheter av barntolkning ansåg vi att en kvalitativ ansats var lämplig. Kvalitativa studier kan generera kunskap om människors uppfattningar av samhällsliga fenomen (Ahrne & Svensson 2022, s. 8-9), vilket var just det vi önskade finna kunskap om. Vi reflekterade kring huruvida semistrukturerade intervjuer eller fokusgruppsdiskussioner skulle vara bäst för att besvara våra frågeställningar och kom fram till att semistrukturerade intervjuer var mest lämpliga för studien. Detta därför att intervjupersonerna får utrymme att berätta om sina erfarenheter av barntolkning utan att påverkas av andra personer i rummet. Dessutom får respondenten under intervjun tillfälle att diskutera och tydliggöra saker, menar Eriksson-Zetterqvist och Ahrne (2022, s. 56-61).

5.2 Urval och undersökningspopulation

Vi formulerade ett första informationsbrev (se Bilaga 1) för att tidigt i processen hitta deltagare som var villiga att medverka i en intervju. Informationsbrevet publicerades på våra privata Facebook-, Instagram- och Twitterkonton och i åtta grupper på Facebook som vi ansåg relevanta för att nå målgruppen. Vi skrev även ut informationsbrevet fysiskt och satte upp på olika ställen i Malmö. Dessutom kontaktade vi anställda från organisationer som arbetar med ensamkommande och nyanlända personer i Skåne för att genom dem komma i kontakt med relevanta intervjupersoner.

Vi valde således att använda oss av ett målstyrt urval, i vilket intervjupersonerna väljs ut baserat på forskningsfrågorna och syftet med studien. Det finns ingen strävan att urvalet ska vara slumpartat eftersom målet med studien inte är att generalisera resultatet till en population. Ett målstyrt urval strävar istället efter att hitta relevanta intervjupersoner som kan tillföra något inom ramen för undersökningsämnet. Denna typ av urval kan också användas för att försöka fånga en heterogenitet som finns inom den berörda gruppen (Bryman, 2018 s. 496-498).

I början av processen hörde många personer av sig och ville vara med i studien. På grund av den höga svarsfrekvensen valde vi att anpassa åldersspannet från 18-30 till 18-26 år för att begränsa antalet intervjuer. Vi valde först 18-25 år men en intervjuerson var 26 år och urvalet anpassades därför. Det snäva åldersspannet handlar dels om att vi vill ha relativt nutida minnen, men också att vi vill kunna fånga människor som har barntolkat i ungefär samma kontext. En person som barntolkade för fyrtio år sedan tolkade antagligen i en annorlunda svensk kontext än en person som barntolkade för fem år sedan. Vi var intresserade av att intervjua unga vuxna, vilket i denna studie definieras som personer mellan 18-26 år. Vi bestämde oss för att acceptera både fysiska och digitala intervjuer för att nå relevanta personer. Vi fick tag i ytterligare intervjuersoner genom kontakter och anställda från organisationer i Skåne.

Vi intervjuade slutligen 9 personer som presenteras nedan. Personerna heter egentligen någonting annat, men vi har gett dem nya namn för att avidentifiera dem. Till de intervjuersoner som valdes ut skickades information om studien (Bilaga 2) där vi tydligare presenterade studiens syfte, hur många vi kommer att intervjua, hur intervjuerna kommer att gå till, hur materialet kommer att behandlas samt information om samtycke. Vi valde att vidga begreppet barntolkning till att gälla även barn som tolkat åt vänner och inte bara åt familjemedlemmar då vi ansåg att de erfarenheterna ändå kunde bli relevanta för vårt syfte. Vi valde även att intervjua vissa som endast barntolkat från att de var ca 17 år då deras erfarenheter av att ha tolkat åt sina föräldrar fortfarande kunde förstås som barntolkning.

Intervjuersoner:

Siri Digital intervju.	Kvinna, 22 år. Född i Sverige. Har tolkat på mandarin, framförallt åt sin mormor och morfar, men även åt föräldrar och andra släktingar.
Selamawit Digital intervju.	Kvinna, 22 år. Född i Eritrea. Kom till Sverige med sin familj vid 10 års ålder. Har tolkat på tigrinja, framförallt åt sin mamma, men även åt andra personer från Eritrea.
Lidia Digital intervju.	Kvinna, 22 år. Född i Polen. Kom till Sverige med sin familj vid 7 års ålder. Har tolkat på polska åt sina föräldrar.

Nasima Fysisk intervju.	Kvinna, 20 år. Född i Afghanistan. Kom till Sverige med sin familj vid 17 års ålder. Har tolkat på persiska/dari, framförallt åt sin mamma, men även åt yngre syskon.
Yusuf Digital intervju.	Man, 22 år. Född i Afghanistan. Kom till Sverige som ensamkommande vid 15 års ålder. Har tolkat på persiska/dari, framförallt åt vänner när han var under 18 år.
Ayan Fysisk intervju.	Kvinna, 20 år. Född i Somalia. Kom till Sverige med sin familj vid 12 års ålder. Har tolkat på somaliska enstaka tillfällen åt sin mamma. Hennes storsyster Maryan tolkade mer.
Maryan Fysisk intervju.	Kvinna, 21 år. Född i Somalia. Kom till Sverige med sin familj vid 11 års ålder. Har tolkat på somaliska åt sin mamma. Storsyster till Ayan.
Omar Digital intervju.	Man, 26 år. Född i Syrien. Kom till Sverige som ensamkommande vid 16 års ålder. Familjen kom ett år senare. Har tolkat på arabiska, framförallt åt sina föräldrar, men även åt sina syskon.
Sabrudin Fysisk intervju.	Man, 18 år. Född i Iran. Kom till Sverige med delar av sin familj vid 12 års ålder. Två äldre syskon kom till Sverige tidigare. Har tolkat på persiska/dari åt sina föräldrar.

5.3 Genomförande

Vi utformade vår intervjuguide (se Bilaga 3) utifrån våra forskningsfrågor och tog hjälp av litteratur om kvalitativa intervjuer (Kvale 2014; Dalen 2015; Krag Jacobsen 1993) för att frågorna och ordningen på frågorna skulle bli så bra anpassat efter syftet och målgruppen som möjligt. Vi genomförde en testintervju med en vän som tillhörde målgruppen innan vi höll vår första intervju för att se om frågorna i intervjuguiden fungerade bra. Testintervjupersonen kom med konstruktiv kritik och vi diskuterade kring att vissa frågor kunde upplevas som ledande (*makt, bra/dåligt bemötande*) och andra frågor svårbesvarade (*hur intervjupersonen trodde att professionella såg på barntolken*). De ledande frågorna formulerades om och vi bestämde oss för att ta bort de svårbesvarade frågorna, då de var överflödiga och gick bortom studiens syfte och frågeställningar. Efter både handledning och pilotintervju reviderades alltså intervjuguiden och tydligare teman formulerades.

Med inspiration i Kvaless (2021, s. 177-178) förslag om att den initiala frågan i en intervju kan handla om en specifik situation, formulerade vi vår inledande fråga på följande sätt: *Vill du berätta om första gången som du tolkade för en förälder eller någon annan släkting i ett professionellt sammanhang?* I utformandet av intervjuguiden strävade vi sedan efter att ha en bred variation på frågorna samt att ge utrymme för spontana följdfrågor som blev relevanta under specifika intervjuer. Som Kvale (ibid) beskriver är vi som intervjuare ansvariga för intervjuens utveckling. Därför har vi varit styrande i intervjuerna men också varit relativt öppna för att låta dem ta en något annan riktning än vi föreställt oss. I de första intervjuerna framkom exempelvis tydliga åsikter om barntolkning som fenomen, trots att vi inte ställt någon fråga om det. Vi fann det intressant och ställde därför en attitydfråga om detta i resterande intervjuer.

Vi hade digitala intervjuer med 5 personer och fysiska intervjuer på olika platser i Skåne med 4 personer, beroende på vad som passade bäst och vad intervjupersonen var mest bekväm med. Både de digitala intervjuerna och de fysiska intervjuerna genomfördes i avskilda rum och spelades in.

5.4 Bearbetning och analys

Parallellt med att vi höll i intervjuer påbörjade vi även bearbetningen av materialet. Vi transkriberade ljudfilerna från de inspelade intervjuerna med hjälp av verktygen Good Tape och oTranscribe. Enligt Bryman (2018, s. 700) kan arbetet med kommande intervjuer och teoriurval underlättas om man påbörjat transkribering och kodning tidigt i processen. Han menar att det är viktigt att lära känna sitt material och att man gör detta bäst genom att läsa igenom samt koda materialet flera gånger. Genom att arbeta grundligt med sitt material minskar även risken för att man skulle missa något av vikt i det. Fördelen med att vara två författare var att vi kunde läsa igenom och koda vårt material både individuellt men sedan även tillsammans. En av oss transkriberade en intervju, men den andra dubbelkollade sedan så att transkriberingen blivit rätt. På samma sätt kunde vi även arbeta parallellt med kodningen. Vi läste igenom materialet och markerade stycken, meningar och ord som kunde bli relevanta för analysen individuellt. Vi tog även ut potentiella koder från materialet individuellt. Sedan

jämförde vi våra olika tolkningar av materialet och diskuterade kring dem tillsammans för att sedan komma fram till gemensamma koder. På detta sätt minskade vi antagligen risken för att missa något i materialet och förhoppningsvis genererade vi koder som bäst representerade utsagorna i intervjuerna.

Vi placerade in citat från vårt empiriska materialet under alla koder och om det framkom nya koder under de senare intervjuerna så skapade vi nya koder. Vi diskuterade sedan eventuella kopplingar mellan och hierarkier bland koderna och formulerade sedan ett flertal potentiella teman. Efter flera diskussioner tillsammans med varandra kom vi till slut fram till fem mer övergripande teman. Koderna med respektive citat placerades sedan in under våra fem teman så att vi lätt kunde hitta relevanta citat till analysens olika delar. Analysen strukturerades först upp genom att vi valde ut de mest talande citaten till alla teman och att vi delade upp varje tema med respektive underrubriker. Analysen skrevs sedan ihop med hjälp av vår teori och tidigare forskning.

5.5 Metodens tillförlitlighet

Inom kvalitativ forskning utgår man många gånger från begreppet tillförlitlighet för att undersöka kvaliteten i en studie. Detta begrepp kan delas upp i fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2018, s. 466-470). Vi kommer att utgå från dessa kriterier när vi reflekterar över kvaliteten i vår studie.

Trovärdigheten handlar om huruvida den sociala verklighet som skildras i studien framstår som trovärdig för läsarna. För att säkerställa en studies trovärdighet måste forskaren därför vara öppen med hur hen har kommit fram till den skildring som presenteras (ibid). Vi har arbetat med respondentvalidering för att styrka trovärdigheten i vår studie. Med hjälp av följdfrågor samt tolkande frågor under intervjuerna och genom att, vid behov, höra av oss till intervjupersonerna efter intervjuerna när det var något som vi inte förstod, har vi arbetat för att undvika feltolkningar. Eftersom vi var två personer under bearbetningen av materialet kunde vi även tillsammans reflektera över vår verklighetsskildring.

Något som är svårare att undvika är yttre omständigheter som kan påverka intervjupersonernas utsagor och således även trovärdigheten. Intervjupersonerna kan ha påverkats av oss som intervjuare, av sociala förväntningar som ger skäl för dem att säga något speciellt eller av sina egna minnen. Att vi utförde olika typer av intervjuer, både fysiska och digitala, kan även ha påverkat trovärdigheten. Det finns fördelar och nackdelar med båda typer av intervjuer. Fysiska intervjuer kan underlätta kontakten mellan intervjupersonen och den som intervjuar då man tydligare kan se exempelvis kroppsspråk. I digitala intervjuer har intervjupersonen möjlighet att sitta hemma, i ett tryggt rum, vilket kan vara en fördel för intervjun. Vi upplevde dock ingen märkbar skillnad på intervjuerna beroende på om de utfördes digitalt eller fysiskt.

För att en studie ska ha en hög överförbarhet, det vill säga att dess resultat är applicerbara i andra kontexter, krävs det att forskaren gjort så välutvecklade beskrivningar som möjligt utifrån sitt material (ibid). Vi har intervjuat personer tills vi upplevde att vi kunde besvara studiens frågeställningar. Det hade varit önskvärt att ha fler intervjuer men på grund av rådande tidsbrist var det ej möjligt. Vi tror dock att vi hade fått relativt liknande svar om vi intervjuade fler och att våra resultat, trots ett litet urval, är applicerbara i andra kontexter.

Pålitlighetskriteriet gäller huruvida forskningen har gått till på ett korrekt vis. Eftersom den kvalitativa forskningen ofta saknar siffror att kontrollera, bedöms dessa studiers pålitlighet framför allt genom att se till att forskningsprocessen redogörs för på ett explicit sätt. Detta för att forskarkollegor ska kunna granska studien (ibid). Vi har tydligt redogjort för hur vår studie har genomförts och på vilket sätt materialet har bearbetats och analyserats. Vi har även bifogat informationsbrev samt intervjuguide för att öka studiens transparens.

Det sista kriteriet handlar om möjligheten att kunna konfirmera och styrka att forskaren har undvikit att personliga uppfattningar har fått påverka studien (ibid). Att forskaren har varit så objektiv som möjligt är inte helt enkelt att redovisa, då forskaren alltid har tankar om studiens ämne. Fördelaktigt för oss är att vi är två personer, vilket möjliggör för att granska varandra och tillsammans strävar vi efter att subjektiva åsikter ska hållas borta från och inte påverka studien. Vi hade en viss förförståelse kring ämnet innan då det var något som intresserade oss.

Dock har vi ingen egen erfarenhet av barntolkning, varken utifrån att ha tolkat själva som barn eller att ha kommit i kontakt med barntolkare i vårt arbete. Vi förhöll oss därför väldigt öppna inför alla tänkbara erfarenheter och uppfattningar kring ämnet och under processen fördjupades våra kunskaper om barntolkning.

5.6 Etiska överväganden

Att fundera över etiska frågor redan innan en studie påbörjas är viktigt enligt Eldén (2020, s. 64-65). Dock räcker det inte med att enbart fundera kring etiken inför en studie, utan det är något som ska följa med under hela processen då det många gånger kan ske oförutsägbara saker. Inför vår studie reflekterade vi över de etiska svårigheter som skulle kunna uppkomma och tog beslutet att inte intervjua barn i vår studie, trots att vi ville undersöka upplevelser av att tolka som barn. Eldén (2020, s. 77-79) beskriver hur forskaren har ett stort ansvar kring att avgöra vad som är etiskt försvarbart och vad som inte är det. Det är inte nödvändigtvis etiskt berättigat att intervjua någon även om personen gett sitt samtycke till medverkan. Exempelvis är det inte alltid lämpligt att intervjua barn för att undersöka deras sociala miljö (ibid).

Att intervjua barn om deras erfarenheter av att tolka åt anhöriga hade säkerligen varit intressant och de skulle förmodligen ha klarare upplevelser och minnen av barntolkningen. Vi resonerade att det fanns en risk att ämnet för vissa barn skulle kunna vara känsligt och därför såg vi det inte som etiskt försvarbart att intervjua barn. Istället valde vi att intervjua vuxna personer med erfarenhet av barntolkning. Det blev således en skademinimering, då vuxna antagligen har mer distans till sina erfarenheter av barntolkning än vad barn har.

Eldén (2020, s. 30-31) presenterar fyra huvudsakliga forskningsetiska krav: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. Det är forskarens uppgift att ge information om en studies syfte, om villkoren för deltagande och förtydliga att deltagandet i studien är helt frivilligt. Detta hanteras i informationskravet (ibid). Vi presenterade oss själva och vår studie för intervjupersonerna, i det första informationsbrevet (Bilaga 1), det andra informationsbrevet (Bilaga 2) och dessutom under intervjuerna. Ur våra presentationer framgick att vi är socionomstudenter som skriver vår

kandidatuppsats och att syftet med vår studie är att undersöka vuxna personers erfarenheter av att ha tolkat som barn i möten med professionella.

För att efterleva samtyckeskravet fick intervjupersonerna muntligen ge sitt samtycke till att medverka i studien. Innan vi frågade om samtycke till medverkan frågade vi om det var okej att vi spelade in intervjun, alla intervjupersoner godkände inspelningen och samtycket blev således dokumenterat. Vidare förklarade vi även i början av intervjuerna att deltagarna svarar på vilka frågor de vill, att det är okej att inte minnas allt och att studien sker på intervjupersonernas egna villkor. Efter varje avslutad intervju frågade vi också om vi fick kontakta intervjupersonen igen om vi skulle behöva hjälp att förstå delar av det som personen berättat under intervjun, för att undvika misstolkningar.

Konfidentialitetskravet tillgodoses genom att behandla uppgifter som framkommit under intervjuerna på ett respektfullt sätt (Eldén 2020, s. 131-132). Vi har anonymiserat samtliga intervjupersoner genom att ersätta deras riktiga namn med fingerade namn. Detta gjorde vi redan i transkriberingen för att minimera risken att personuppgifter som kan vara känsliga röjs eller att personer skulle skadas. Intervjupersonerna blev även informerade om att vi skulle värna det som de berättat för oss samt inte sprida vidare någon information vi fått till andra sammanhang än vår studie.

När vår uppsats har blivit godkänd planerar vi att radera inspelningarna från intervjuerna och på så sätt följer vi nyttjandekravet. Såväl intervjupersonerna som deras utsagor har vi behandlat och ska vi behandla med respekt och vi har inte använt och ska inte heller använda uppgifter som kommit upp i annat än forskningssyfte.

6. Resultat och analys

I följande kapitel presenteras och analyseras studiens resultat. Det empiriska materialet analyseras utifrån Goffmans rollteori och med hjälp av begreppet föräldrafiering samt relateras till tidigare forskning. Utifrån vårt material kunde vi se fem mer övergripande teman. Temana som vi kommer att analysera nedan är: *Ansvaret som kom med barntolkningen*, *Känslor kring barntolkningen*, *Normalisering av barntolken*, *De professionellas bemötande* samt *Tolkning som mer än bara översättning*. Våra tre frågeställningar besvaras löpande under analysens olika teman och sammanfattas sedan var för sig i slutdiskussionen. Innan vi presenterar analysens teman kommer vi kortfattat att beskriva i vilken omfattning och kontext tolkningen skett i.

Samtliga intervjupersoner har erfarenheter av att ha tolkat som barn åt anhöriga eller vänner i olika sammanhang. Tolkning i skolan, på vårdcentralen, socialtjänsten, Migrationsverket och Försäkringskassan var några platser som nämndes i intervjuerna. Omfattningen av tolkningen varierade bland intervjupersonerna, vissa hade endast tolkat ett fåtal gånger, medan andra hade tolkat, ibland flera gånger i veckan, under större delen av sin uppväxt. Flera av de vi intervjuade hade tolkat åt olika personer, exempelvis åt både föräldrar och syskon, andra släktingar, familjekompisar, vänner eller andra i närområdet. Vissa hade börjat tolka när de var unga, runt tio år, medan andra började tolka under de sena tonåren. Alla som vi intervjuade tolkade fortfarande, även om vissa numera gjorde det sällan. En del beskrev hur syskon hade tagit över ansvaret för tolkningen, andra hur de anhöriga som de tolkat åt successivt lärt sig mer svenska och vissa förklarade att professionell tolk används flitigare idag.

6.1 Ansvar som kom med barntolkningen

Något som framkommit i samtliga intervjuer är att barntolkningen inneburit ett ansvar hos barnen. Många beskriver hur de tog på sig en vuxenroll och att tolkningen innebar att de ibland inte kunde vara barn fullt ut. Tankar kring varför intervjupersonerna tog ansvaret och hur de påverkades av det framkom även.

6.1.1 Att tidigt bli vuxen

Tankar om att växa upp snabbt och bli vuxen tidigt delas av flera intervjupersoner. En del beskriver även en slags rollväxling i förhållande till sina föräldrar.

Nej men jag känner definitivt att man har växt upp mycket, mycket fortare. Det har jag och mina syskon pratat ganska mycket om. Att vi har fått ta ansvar, liksom agera vuxen ganska tidigt, vilket typ är sorgligt när man tänker efter för att man har liksom inte fått vara "barnbarn". - Siri

Siri beskriver att ansvaret som kom med att tolka som barn gjorde att hon mognade snabbt. Detta tidiga vuxenblivande kan handla om att barntolkningen tog tid från annat i barndomen, som att leka med sina vänner. Förmodligen handlade det dock framförallt om att Siri i tidig ålder fick följa med in i rum som barn normalt sett inte brukar vistas i, exempelvis på banken. Detta då hon fokuserar på att hon fick agera just vuxen, snarare än att hon gick miste om delar av sin barndom. Vi kan förstå detta tidiga vuxenblivande genom begreppet föräldrafiering, som innebär att barn tar på sig en föräldraroll (Hooper 2011). Siris beskrivning känns även igen i tidigare forskning där barntolkar berättar att deras barndom påverkats mycket av tolkandet (Gustafsson, Norström & Höglund 2019).

Men det blir ju någon skev rollväxling där. Det ska inte vara barn som ringer och bokar tandläkartid till sina föräldrar. Det ska vara tvärtom. Det ska inte vara barn som ringer och ser till att pengarna från ekonomiskt bistånd har kommit in. I så fall är det föräldrar som ska göra det. - Lidia

Det går även att förstå Lidias tankar om rollväxling genom begreppet föräldrafiering, då hon beskriver att hon som barn fick ta ansvar över saker som hennes föräldrar egentligen borde ansvarat för. Detta kan mer konkret förklaras genom begreppet instrumentell föräldrafiering, som innebär att barn tar ansvar över praktiska uppgifter, som exempelvis att hålla koll på familjens ekonomi (Hooper 2011).

Det förstörde min mammas och min relation tycker jag [...] Jag fick ta mycket ansvar som barn, jag fick veta saker som jag kanske inte behövde veta, om både mig, min mamma och mina bröder. Så det blev kaos i hjärnan och med tanke på att mamma var ensamstående fick jag typ agera som pappan i huset. - Selamawit

Selamawit beskriver hur hon på grund av tolkningen och det som hon fick reda på genom tolkningen fick mycket att tänka på. Hennes citat kan förstås genom begreppet emotionell föräldrafiering, vilket handlar om att barnet tar ett stort emotionellt ansvar i familjen (Hooper 2011). Det går även att tolka hennes beskrivning av att det blev "kaos i hjärnan" samt att relationen till mamman förstördes med hjälp av begreppet destruktiv föräldrafiering, som innebär att föräldrafieringen får negativa följder på barnets hälsa och utveckling (ibid). Att barn som tolkar får ta ett stort emotionellt ansvar framkom även i Arumí & Rubio-Carboneros (2023) studie.

Det kändes... Nervöst. För det är ju mycket ansvar. Så jag kände mer som att jag är en vuxen nu och min mamma är barnet. Och det är lite sorgligt. Det är därför jag tycker att om hon kunde svenska, då hade jag inte tagit ansvaret. - Ayan

Ayan beskriver mammans bristfälliga språkkunskaper som grunden till rollväxlingen som skedde. En rimlig tolkning blir därför att föräldrafieringen (Hooper 2011) inte förekom på grund av vare sig bristande omsorg, sjukdom eller missbruk hos föräldern, utan istället som en följd av att mamman inte kunde svenska.

För när jag tolkade, förutom språket, så var allt på mig. Deras bankkort, deras pass, allting var samlat, allt var på mig. Jag minns när jag gick till skolan så hade jag kanske ibland mammas ID i min ficka. Bankkort i min ficka. [...] Och det kändes bra. Men det fanns också mycket, mycket stress. För det var för mycket för mig att hålla koll på. - Sabrudin

Sabrudin beskriver att ansvaret sträcker sig längre än till bara tolkningen under mötena. Även utanför de professionella sammanhangen tog han ansvar, genom att bära med sig sina

föräldrars ID och bankkort till skolan. Detta går också att förstå som en instrumentell föräldrafiering (Hooper 2011), då Sabrudin tar ett praktiskt ansvar över sina föräldrars värdehandlingar.

6.1.2 En skyldighet att tolka?

Vissa intervjupersoner beskriver tolkningen som en skyldighet. Ibland för att det inte fanns någon annan som kunde tolka och ibland som ett sätt att ge tillbaka till en förälder.

Till slut blev det min skyldighet, asså jag skrev ner det i min kalender och var såhär "Den här dagen har vi möten". Mamma behövde inte ens anstränga sig hemma, direkt när posten kom jag var såhär ja. Det var min plikt tänkte jag. - Selamawit

För Selamawit upplevdes ansvaret kring tolkningen som en skyldighet och inte något frivilligt som hon valt att göra. Hennes beskrivning kan förstås genom Goffmans begrepp roll, som innebär en individs situationsspecifika handlingsmönster (Persson 2012, s. 87-88). Att hålla koll på de praktiska saker som Selamawit beskriver har för henne känts som en skyldighet och således blev det även hennes roll i familjen. Trots att det kanske inte stämmer överens med hennes identitet, och trots att hon kanske inte ville, så har hon känt sig tvungen att ta sig an denna roll.

Men då när jag tolkade så fanns det inte den möjligheten [att boka professionell tolk] och jag hade förståelse för det. Då kommer ansvaret direkt att "ja, du ska ta den, du ska inte vänta." Även om du har fotboll efter, eller om det är samtidigt, så avbokat du den för [tolkningen] är viktigare än det. - Yusuf

Yusuf beskriver hur han ansåg att tolkningen var viktigare än hans fritidsintressen. Han tolkade ofta åt vänner som befann sig i olika asylprocesser och svåra situationer, vilket kan förklara varför han kände ett ansvar. Det går även att förstå Yusuf's situation genom begreppet rollomfamning (Goffman 2020, s. 67-71), då han väljer att omfamna rollen som tolk och prioriterar det ansvaret framför den mer obrydda "tonårsrollen".

Jag har ju ett ansvar att kunna ställa upp för min mor. Jag kan inte tacka nej till henne [...] för hon har ju hjälpt mig hela mitt liv. Och jag tar det för givet genom att säga till henne "Men nu bryr jag mig inte, jag har andra saker att göra i mitt liv". - Maryan

Genom Maryan kan man förstå känslan av skyldighet att tolka på ett annat sätt. Hon beskriver det som ett ömsesidigt utbyte där hon menar att hon är skyldig att hjälpa sin mamma eftersom mamman har hjälpt henne i hennes liv. Tolkningen är inte betingad med något negativt utan ses snarare som ett sätt att kunna "ge tillbaka" till sin förälder. Detta kan möjligen förstås som en konstruktiv föräldrafiering, vilket är när föräldrafieringen är lämplig eller positiv för barnets utveckling (Hooper 2011).

Då tänkte jag att det är okej, särskilt då jag är född och uppvuxen i en miljö och ett samhälle där man ska ta ansvar, särskilt när man är äldst. [...] Men nu tycker jag att det inte är roligt alls. - Omar

Omar beskriver en tudelad känsla över att ha behövt ta ett så stort ansvar. Under tiden då han barntolkade hade han en positiv känsla, men i efterhand har han en mer negativ syn på ansvaret som han tog. Detta stämmer överens med Arumí och Rubio-Carboneros (2023) forskning som visar att vuxna som barntolkat har en mer kritisk inställning till barntolkningen än de hade som barn. Omar beskriver även hur han växt upp i en miljö där det förväntades att han skulle ta ansvar. På så sätt kan ansvaret förstås som något oproblematiskt och som en del av en kulturell norm. Samtidigt kan det också förstås som en form av föräldrafiering (Hooper 2011), eftersom han fick ta ansvar på ett sätt som barn, utifrån andra kulturella normer, inte brukar göra.

6.1.3 Att manövrera ansvaret

Nedan presenteras en strategi som Maryan använde sig av för att manövrera ansvaret som kom med tolkningen.

Ibland brukar jag låtsas att jag är min mamma. Men hon sitter ju där. Så det är inte så att jag gör det bakom hennes rygg. [...] Jag har tvingats ha lite brytning, så att dom [professionella]

inte misstänkte det. [...] Via telefonen är det mycket jobbigare [att tolka]. För jag orkar inte sitta och säga att "Hon har sagt detta, hon har sagt det. Paus. Ja, min mamma sa detta. Kan du upprepa det igen?" Det är bara för mycket. Och då berättar mamma vad hon vill ha och så får jag låtsas att jag är [mammans namn]. - Maryan

Maryan beskriver en strategi som hon ibland använde i telefonmöten där hon låtsades vara sin mamma. Det går att förstå detta med hjälp av begreppet intrycksstyrning (Goffman 2020, s. 287-290), som innebär att man styr det intryck man gör på andra människor. Genom att lägga till brytning i sin röst försöker Maryan styra den professionellas intryck av henne och få den professionella att tro att det är mamman som pratar. Det kan förstås som att Maryan förbereder sig inför mötet som sker i den främre regionen (Persson 2012 s. 106-111), genom att fundera på hur hon ska agera för att lyckas imitera sin mamma utan misstankar från den professionella.

Att Maryan över huvud taget kan använda sig av denna strategi vittnar om att hon har stor kännedom om sin mammas livssituation. Annars hade det varit mycket svårare att låtsas vara mamman. Vi kan förstå strategin som ett sätt för Maryan att minska tiden hon behöver lägga på att tolka och den kan därför även ses som en metod för att sätta gränser för hur stort ansvar hon tar.

6.2 Känslor kring barntolkningen

I kommande avsnitt presenteras barntolkarnas känslor kring tolkningen. Vi inleder med ett citat som sätter barntolkningen i en kontext.

Grejen är, när jag går med mina föräldrar och tolkar, jag tolkar aldrig när det gäller bra grejer, utan det är alltid något problem som måste lösas. För jag går inte och tolkar "ja nu vi mår bra, vi har bra ekonomi, vi har ingen ont i halsen, ja vi är jätteglada". Det handlar alltid om problem som måste lösas [...] Man går aldrig till socialtjänsten om man har det bra i livet. - Omar

Alla intervjupersoner upplevde en skillnad mellan att tolka i vardagen och att tolka i möten med professionella. Omar beskriver hur barntolkning i professionella sammanhang alltid handlar om problem som måste lösas. Trots att det inte alltid är svåra problem som genomsyrar ett möte, kan det potentiellt uppkomma mer komplexa problem under mötets gång. Barntolkning i professionella sammanhang kommer därför alltid med en risk för att känslor av oro och stress kan uppkomma, vilket även är något som framkom i flera av intervjuerna.

6.2.1 Oro och stress

Många intervjupersoner uttrycker negativa känslor om att ha tolkat som barn. Utmärkande bland dessa var känslor av oro och stress.

Tänk så har dom missförstått mig. Eller tänk så har jag missförstått dom. Och det har ju gjorts att man har varit lite stressad som barn vid dom här sammanhangen. Och hjärtat rusade liksom och man kände att nu ska man göra vuxensaker. - Lidia

Lidia beskriver en stress över att tolka rätt och en oro över att hennes föräldrar eller den professionella skulle missförstå henne. Det går att tolka Lidias upplevelser genom Goffmans begrepp rollförvirring (Goffman 1956), vilket sker när förväntningarna på en persons roll är otydliga. Det är i denna situation inte tydligt för Lidia om hon har en barnroll eller en vuxenroll, vilket leder till en rollförvirring. Denna rollförvirring leder i sin tur till en känsla av stress för Lidia.

När barn tolkar så stannar problemet inte när dom går ut från rummet, utan dom kommer bära med sig den här grejen utanför. Och det är inte roligt alls, nej. - Omar

Omar beskriver hur ansvaret inte lämnar honom bara för att han går ut från rummet där han tolkat. Man kan förstå detta genom Goffmans begrepp främre och bakre region (Persson 2012, s. 106-111). De problem som framkommer i den främre regionen, i möten med professionella, kan barnen sedan bära med sig till den bakre regionen.

Det är perioder där jag har varit [...] väldigt irriterad på mamma och kände bara "hon fattar ingenting". Jag ville ha ett tack från henne, för jag kände att jag blivit utsatt för någonting, för att jag behövde stå ut med allt det här. Så det har skapat en aggression hos mig. Jag vet ju att jag kunde ha sagt nej, men hon behövde ju min hjälp.

- Selamawit

Selamawit beskriver flera negativa känslor som uppkommit av barntolkningen. Hon uttrycker en frustration och aggression över att hon behövde tolka som barn och vi kan förstå hennes citat som att det skett en destruktiv föräldrafiering (Hooper 2011). Ansvar som kom med tolkningen har i detta fall påverkat Selamawits hälsa och relationen till hennes mamma på ett negativt sätt. Likaså Omars ovan nämnda citat illustrerar hur han påverkats negativt av att behöva bära med sig det emotionella ansvaret och oron i sin vardag, vilket även det kan förstås som en form av destruktiv föräldrafiering (ibid).

6.2.2 Stolthet och glädje

Det framkom dock inte bara negativa känslor av att ha tolkat som barn i intervjuerna. Flera av de vi intervjuade beskrev även positiva känslor kring tolkningen.

Det mesta var positivt. Samtidigt som jag hjälper dom andra så lär jag mig själv nya ord och saker som är helt nytt för mig. Det var inte så mycket negativt, nej.

- Nasima

Nasima beskriver en i helhet positiv bild av att ha tolkat som barn. Hennes beskrivning kan förstås som en form av konstruktiv föräldrafiering (Hooper 2011), då tolkningen och ansvaret som kom med det fungerade som ett sätt för henne att utvecklas själv samtidigt som hon kunde hjälpa andra. Nasimas citat kan även förstås som en form av omsorg för familjen likt det Crafter och Iqbal (2022) beskriver i sin studie. Normen om familjeomsorg är stark inom vissa kulturer och författarna beskriver hur barntolkning kan förstås som en sorts omsorgsaktivitet som, tillsammans med annat, ska förbereda barnet inför vuxenlivet. Att hjälpa sin förälder att tolka i möten med professionella blir således ett sätt att ta hand om varandra.

Och när jag hjälper så får jag ett bra intryck och en bra känsla asså, att jag är en bra människa, jag gör mitt bästa och jag hjälper andra. Och det känns riktigt bra faktiskt. [...] Jag känner mig stolt faktiskt, för jag tänker att jag själv inte kunde språket på ett bra sätt men jag ville ändå hjälpa till. Och jag gjorde mitt bästa för att hjälpa andra. Och det ger mig glädje faktiskt när jag tänker bakåt. - Yusuf

Yusuf förklarar också att hans språk utvecklades av att han tolkade, men även andra positiva känslor som kommit av att han tolkat som barn. Yusuf beskriver hur han känner sig stolt och ser tillbaka på sina minnen med glädje. Barntolkningen var utvecklande för honom. I citatet syns även hur tolkningen har förbättrat Yusufs självkänsla, då upplevelser av att han blivit en bra människa av att hjälpa andra framkommer.

Jag ville det. För jag kände att jag mådde bra av att hjälpa. [...] Det kändes alltid bra efteråt, så jag ville själv göra det. Jag ville gå ut med dom och handla och hjälpa till med språket. Jag ville. Jag tyckte det var roligt att göra det. Jag mådde bra av det så jag gjorde det. - Sabrudin

Sabrudin beskriver likt Nasima och Yusuf en positiv känsla av att kunna hjälpa sin familj. Vi kan tolka dessa citat med hjälp av Goffmans begrepp rollomfamning (Persson 2020, s. 34-35), då de väljer att omfamna rollen som tolk, som här dessutom kan förstås som en roll som "hjälpare". Denna roll blir självklar för intervjupersonerna. Genom omfamningen av rollen som tolk kan vi också förstå att en konstruktiv föräldrafiering (Hooper 2011) sker, då intervjupersonerna stärks och mår bra av att hjälpa till.

Att det uppkommit både positiva och negativa känslor kopplat till barntolkningen i våra intervjuer känns igen i tidigare forskning på ämnet. I en studie av Gustafsson, Norström och Höglund (2019) framkommer både positiva och negativa aspekter av barntolkandet och Ceccoli (2020) och Arumí & Rubio-Carbonero (2023) poängterar även hur positiva och negativa känslor kopplat till barntolkning kan existera samtidigt.

6.3 Normalisering av barntolken

Något som framkom under intervjuerna var hur barntolkningen sågs som något naturligt i barntolkarnas vardag och många beskriver hur de inte reflekterade kring det när de var små. Det framkom även hur barntolkarna ibland inte ifrågasattes av de professionella och att de tidvis blev bemötta som vuxna eller som professionella tolkar.

6.3.1 Barntolkning som en naturlig del i vardagen

Flera intervjupersoner beskriver hur de inte reflekterade över tolkningen när de var yngre. Många beskriver även hur de funderat mer på det nu i efterhand.

Jag tror typ inte jag själv tänkt när jag har varit tolk, utan det har ju bara varit min uppväxt och min vardag hela tiden [...] Jag vet inte om jag kunde reflektera kring det här när jag var liten, om jag ens gjorde det. Jag tror bara allting skedde så naturligt. - Siri

Siri beskriver tolkningen som en naturlig del i hennes vardag och att hon inte förmådde att reflektera kring det när hon själv var liten. Denna beskrivning kan förstås vidare genom begreppet rollomfamning (Persson 2020, s. 34-35). Det går att begripa citatet som att Siri omfamnade sin roll när hon barntolkade. Att detta skedde oreflekterat skulle möjligen kunna tyda på en särskilt stark rollomfamning. Siris rollomfamning som barntolk var dock ingen aktiv handling, utan var något som skedde naturligt och omedvetet. Rollen som barntolk blev en del av hennes identitet.

För jag har alltid varit hjälpsam. När vi var hemma i Iran också. Jag gick och handlade. Jag var alltid hjälpsam och brydde mig om dom. Och hjälpte på olika sätt. Så när jag kom hit så var det redan inne i systemet att jag skulle ta den rollen automatiskt. Så det var inget jag brydde mig om eller tyckte var konstigt på något sätt. Men nu när jag tänker på det så tycker jag att dom andra [syskonen] kanske också borde tagit det [tolkningen]. Det hade blivit lite mindre för mig som var yngst av alla. - Sabrudin

Det kan argumenteras för att även Sabrudin ägnade sig åt rollomfamning som barn (ibid). Han beskriver, likt det Siri beskrivit som "naturligt", sin roll som hjälpsam och ansvarstagande

som något som skedde "automatiskt". Sabrudin tyckte inte att det fanns några konstigheter med rollen och han intog och omfamnade den då, utan att kanske riktigt tänka på det. Det finns dock en skillnad i hur Sabrudin upplever sin hjälpsamhet idag när han tänker tillbaka på sin roll som barntolk. Mellan raderna går det att utläsa att han idag tycker att det lades mycket på hans axlar när han var yngre och att detta blev naturligt för honom då. Nu däremot, kan han känna ett motstånd till rollen. Vi kan förstå detta genom begreppet rolldistans (ibid), då Sabrudin idag är mer kritisk till sin egen roll som barntolk. Önskan att få hjälp med barntolkningen från sina syskon skulle kunna förstås som en vilja att själv kunna distansera sig mer från rollen.

Precis som Antonini (2016) funnit skillnader i attityder hos äldre respektive yngre barntolkare, där yngre står för en mer positiv bild, beskriver både Siri och Sabrudin barntolkningen som oreflekterad när de var unga. Sabrudin tänker tillbaka på barntolkningen med en mer negativ blick, vilket ligger i linje med Arumí och Rubio-Carboneros (2023) resultat från sin studie.

6.3.2 Barnet som förstahandsval?

Flera intervjupersoner beskriver hur deras roll som barntolk normaliserades av såväl professionella och som anhöriga. Barntolken kunde i vissa fall föredras framför, och bemötas som, professionella tolkar.

Jag tror inte att dom [professionella] någonsin inte har tillåtit mig att tolka. - Siri

Siris citat kan förstås som att professionella är med och normaliserar att barn tolkar i professionella möten. Vi kan begripliggöra detta med hjälp av Goffmans begrepp roll (Persson 2012, s. 87-88) och framträdande (Goffman 2020, s. 287-290). Genom att de professionella tillåter Siri att tolka, och inte ifrågasätter hennes roll som barntolk, är de med och upprätthåller den. Alla i mötet är således med och upprätthåller detta framträdande, där barnet i situationen agerar tolk. Att barntolkningen normaliserades framkommer även i tidigare forskning. I Gustafsson, Norström och Höglunds (2019) studie menar respondenterna att de aldrig blivit ifrågasatta när de barntolkat.

Dom tyckte mest att det var bra att jag kunde följa med [...] så för dom spelade det ingen roll, men dom pratade ju som att dom pratade med en tolk liksom. Dom dubbelkollade inte heller "har du sagt det till mamma?" eller nånting, dom pratade på sen gick dom därifrån.

- Selamawit

I Selamawits citat kan vi också se att de professionella var aktiva i att normalisera barntolken. Hon beskriver hur de professionella var likgiltiga inför vem som skulle tolka och att de interagerade med henne som om hon var en professionell tolk. Denna normaliseringsprocess kan förstås som ett bekräftande av föräldrafieringen (Hooper 2011). Föräldrar utan tolkbehov går generellt till möten med professionella utan sina barn och är på så sätt de som får ta del av information först. Vissa saker som uppkommer på möten kan vi tänka oss att föräldern berättar för sitt barn i efterhand. När barn tolkar är det istället de som tar emot informationen först och sedan förmedlar den vidare till föräldern. Det går att förstå Selamawits citat som att de professionella bidrar till att upprätthålla denna föräldrafiering, då de inte verkar bry sig eller reagera på att det var ett barn som tolkade.

Flera intervjupersoner beskriver dock hur deras roll som barntolk inte normaliserades av professionella, eller av sina föräldrar, exempelvis Ayan:

När jag har läkartid, då säger dom [professionella] "vill du ha tolk?" och då brukar mamma säga "ja, jag vill ha tolk". - Ayan

Citatet visar Ayans erfarenheter av när barntolkningen inte normaliserades. Den professionella erbjuder i detta fall en professionell tolk och mamman tackar ja till erbjudandet. Det sker således inte en föräldrafiering (Hooper 2011) här, då en professionell tolk utför tolkningen istället för Ayan. Citatet beskriver hur professionella brukar samordna tolk, men samtidigt får vi komma ihåg att Ayan är med i studien för att hon själv också tolkat i möten, dock inte i lika stor utsträckning som många andra av intervjupersonerna.

Så sjuksköterskan använde många ord som var helt nya för mig. Men hon försökte säga dom med vanliga ord så att jag kunde fatta och översätta. [...] Många gånger frågade dom mig om hur gammal jag var och hur länge jag har bott här för att vara säker på att jag kan. [...] Om jag fattade allt. - Nasima

Även detta citat kan tolkas som ett exempel på när barntolken inte normaliserades av de professionella. Till skillnad från Ayans skildring beskriver Nasima dock hur barntolkningen skedde, men att den professionella försökte underlätta för henne genom att uttrycka sig på ett vardagligt språk. Det kan argumenteras för att en instrumentell föräldrafiering (Hooper 2011) pågick, då Nasima var den som hanterade tolkningen. Samtidigt bidrog den professionella till att förenkla för Nasima och på så sätt möjligen få henne att känna sig mer som ett barn.

6.4 De professionellas bemötande

Flera av de intervjuade hade svårt att minnas hur de professionella bemött dem. Detta skulle kunna bero på att det för vissa var flera år sedan de tolkade som barn eller att de inte reflekterat över sin egen roll i mötet, utan snarare fokuserat på tolkningen. Det framkom dock en del tankar kring professionellas bemötande som vi presenterar och analyserar nedan.

6.4.1 Barntolkarnas erfarenheter

Barntolkarnas erfarenheter av de professionellas bemötande var både positiva, negativa och neutrala.

Många möten har varit bra möten, det vill jag ändå säga. Men dom blir ju bara till ett minne av att det har varit okej, men där det inte varit okej det är väl det som stannar mest i minnet.

- Lidia

De flesta intervjupersoner beskrev likt Lidia att majoriteten av de professionella som de mött när de barntolkat har bemött dem på ett bra sätt. Dessa positiva bemötanden mindes de dock inte i lika stor utsträckning som de dåliga. Intervjupersonerna kunde ofta berätta mer detaljerat och känslomässigt om de gånger som de blivit dåligt bemötta under möten med

professionella. Detta liknar Crafter och Iqbals (2022) konstaterande att trots att respondenterna i deras studie upplevt positiva bemötanden så är det de negativa som står ut.

Det var som ett vanligt möte där en tolk finns, dom kollade på mamma, dom pratade, sen när hon pratade kollade dom på henne. Asså jag fanns inte ens i rummet. [...] Det var därför jag inte heller kunde känna av ifall jag fick bra bemötande eller inte, det var som att jag fanns där men ändå inte. - Selamawit

De professionellas bemötanden är för Selamawit svåra att komma ihåg. Hon beskriver en känsla av att vara med på mötet, men samtidigt inte. Begreppet rollförvirring (Goffman 1956) kan hjälpa oss att förstå Selamawits känsla samt tänkbara orsaker till den. Den professionellas förväntningar på Selamawit var inte givna för henne och hon verkar ha känt sig förvirrad av detta. Vi kan föreställa oss att den professionella sänt ut olika signaler till Selamawit som å ena sidan synliggjorde henne i mötet och å andra sidan osynliggjorde henne.

På tandläkartider [...] var dom alltid fascinerade över att jag som barn tolkade till mina föräldrar och dom brukade prata mycket gott om det faktiskt, vilket motiverade mig att tolka ännu mer för att jag fick höra den feedbacken. Deras bemötande var alltid bra. - Sabrudin

Sabrudin har fått många bra bemötanden av professionella när han agerat barntolk och beskriver hur det var något som motiverade honom till att fortsätta tolka. Vi kan förstå Sabrudins beskrivning som en rollomfamning (Persson 2020, s. 34-35), i vilken han går in i sin roll som barntolk till fullo. Sabrudin beskriver hur han blivit mer motiverad att omfamna sin roll när han fått bekräftelse på sin tolkprestation från de professionella.

Ibland kunde jag väl känna att nu är dom otrevliga för att vi inte är svenskar, eller för att vi är invandrare. Ibland kunde jag ändå känna så, att man bara var till besvär typ. - Siri

Siri reflekterar över när hon och hennes anhöriga blivit dåligt bemötta av professionella. Hon upplevde att de professionellas dåliga bemötande grundade sig i fördomar eller rasism. Siris erfarenheter stämmer överens med Crafter & Iqbals (2022) forskning som identifierat hur

barntolkade möten med professionella kunde präglas av rasism och mikroaggressioner. Författarna beskriver även hur barntolkningen sker i en samhällelig kontext som präglas av en fientlig inställning till immigration.

6.4.2 Vad är ett bra professionellt bemötande?

Trots att intervjupersonerna ibland hade svårt att komma ihåg hur de blivit bemötta av professionella så hade de många tankar och idéer att dela med sig av när vi frågade hur de tycker att professionella borde vara mot barn som tolkar. Flera tog upp att professionella ska vara snälla, prata långsamt och tydligt och ge barnet tid. Detta framkom även i Crafter och Iqbals (2022) studie där respondenterna beskriver en stress av att bli avbrutna av professionella när de tolkade.

Kanske fråga "hur påverkade det här samtalet dig?". Det var ingen som frågade mig sådär, även fast det fanns vissa samtal där mamma grät jättemycket, men jag fick ingen sån fråga. Så att man kanske dubbelkollar med barnet sen, kanske ge det fem minuter, tio minuter. Bara fånga upp det, prata lite, kanske till och med utan föräldern. - Selamawit

Selamawit beskriver hur hon hade önskat mer stöd från de professionella, speciellt i tolksituationer som varit svåra. Att de professionella fångar upp barnen efter de tolkat kan förstås som ett sätt att undvika destruktiv föräldrafiering (Hooper 2011). Att den professionella tar emotionellt ansvar och avlastar barnet efter mötet kanske kan leda till att barnet inte tar med sig känslor av stress och oro hem. Detta kan i så fall motverka att barnets hälsa eller utveckling tar skada av ansvaret som kommer med tolkningen.

Fråga barnet om det är okej. Först och främst. Vända sig till föräldrarna, inte till barnet. Försöka uppmuntra mamma och pappa till att prata svenska också. Säga att "blir det något fel så är det inte hela världen. Jag kan också säga fel ibland". Försöka avdramatisera situationen också. Kanske inte ha lika mycket allvar i tonen när man pratar. - Lidia

Lidia betonar vikten av att de professionella ska inkludera föräldrarna i samtalet och anpassa sitt tonläge efter situationen. Detta kan förstås genom Goffmans begrepp roll (Persson 2012,

s. 87-88) samt intrycksstyrning (Goffman 2020, s. 287-290). Vi kan tolka det Lidia säger som att föräldrarna borde få en mer aktiv roll i mötet för att kunna vara mer delaktiga. Hon presenterar också förslag på hur professionella kan använda sig av intrycksstyrning i mötet, genom att anpassa sitt uppförande efter att det är ett barn i rummet, samt att det svenska språket hos föräldrarna är begränsat.

6.4.3 Är barntolkning okej?

När vi frågade intervjupersonerna vad de tyckte om barntolkning så var alla av dem mer eller mindre kritiskt inställda till att barn ska tolka. Vissa tyckte att barntolkning i möten med professionella borde förbjudas medan andra kunde se både fördelar och nackdelar med det. Yusuf beskriver hur barntolkning kan vara både positivt och negativt för barn, men betonar dock de kritiska konsekvenserna.

För det mesta är det dåligt. För barn borde inte veta eller få information som kanske påverkar hans psykiska ohälsa. [...] Det påverkar en, på ett indirekt sätt. [...] Och när jag tänker tillbaka, den delen är inte bra. Att ett barn får höra eller veta saker som inte passar för barn. [...] Den positiva delen är att man lär sig och blir mer mogen faktiskt. Du kommer in i samhället, i ett "vuxen-samhälle", på ett lite snabbare sätt och du får nya perspektiv på hur det känns. [...] Så man får information, vilket är både bra och dåligt. - Yusuf

Kritiska tankar kring barntolkning kan även ses i tidigare forskning, men från professionellas perspektiv. Resultaten i Gustafsson, Norström och Höglunds (2019) artikel visar att professionella anser att det är olämpligt att använda sig av anhöriga barn vid tolkning.

6.5 Tolkning som mer än bara översättning

Något som framkom i flera intervjuer var hur tolkningen handlade om mycket mer än att bara översätta ord mellan svenska och hemspråket. Barntolkningen kunde i många fall snarare förstås som en form av medling, mellan den professionella och den anhöriga. Nedan följer ett avsnitt kring hur denna medling kunde se ut.

6.5.1 Samhällskunskap

I flera intervjuer framkom det hur barnen som tolkade inte bara behövde förstå de begrepp och ord som de professionella använde sig av, utan också den kontext som de befann sig i. På Försäkringskassan behövde barnen exempelvis ha kännedom om hur sjukpenning fungerar.

Jag vet inte vad sjukpenning är. Jag vet inte att man ska ansöka om det. Jag vet inte att man ska sjukanmäla sig. Asså som ett barn och barn vet ju inte det. Och väldigt ofta så frågade jag ju liksom "Vad menar du? Vad är sjukpenning?" Så var dom [professionella] väldigt duktiga på att förklara vad det är. Men sen var jag ju tvungen att förklara det för mina föräldrar också. Så förutom att tolka så var jag ju också tvungen att [...] lära mig själv hur systemet fungerar. - Lidia

Lidia beskriver hur hon som barn behövde förstå hur samhället och olika offentliga instanser fungerade för att kunna tolka åt sina föräldrar. Tolkningen handlade således inte bara om att kunna översätta ord från svenska till polska, utan Lidia behövde också vara medveten om kontexten i vilken tolkningen förekom. Det går att förstå detta ansvarstagande genom begreppet föräldrafiering (Hooper 2011), där Lidia som barn behöver lära sig om hur samhället fungerar för att sedan kunna förklara det för sina föräldrar. En liknande föräldrafiering går även att se i följande citat av Omar.

Det är ofta nya ord och nya meningar som jag själv inte kan förstå ibland, vad dom innebär och hur jag ska förklara för mina föräldrar. Jag ska inte tolka ord till ord, utan jag måste också förklara hur det är i Sverige. Så jag måste också försöka förklara för dom och få dom att förstå hur det fungerar. Inte som det fungerar i landet dom har växt upp i. - Omar

Omar beskriver hur han inte bara tolkade ordagrant, utan också förklarade för sina föräldrar hur samhället fungerar i Sverige. I andra fall är det ofta föräldrar som förklarar för sina barn om hur saker fungerar i samhället, men eftersom Omar kom till Sverige innan sina föräldrar hade han mer kännedom om det svenska samhället. På så sätt intar han en sorts föräldraroll i relation till sina egna föräldrar.

6.5.2 Kulturell medling

Barntolkning sker i en kontext av att vara ny i ett land, vilket flera intervjupersoner reflekterade kring. Vissa intervjupersoner hade invandrat själva eller tillsammans med sin familj, medan andra var födda i Sverige med föräldrar som invandrat. Intervjupersonerna är således placerade mellan två kulturer där de i många situationer hade mer kunskap eller förståelse för den svenska kulturen än vad deras föräldrar hade. Det framkom i flera intervjuer hur barnen agerat kulturella medlare mellan sina föräldrar och den professionella, genom att fungera som en bro mellan de två kulturerna. Detta går att se i följande citat av Selamawit.

[“Översatte du nånsin fel med flit?”] Ja [skratt], det hände. Ibland frågade dom någonting till mamma och hon svarade på ett sätt som kanske skulle uppfattas fel och då kunde jag säga såhär “mamma säg inte sådär, jag säger lite omformulerat”. - Selamawit

Det andra språket, tigrinja, går i detta fall även att förstås som ett sätt för Selamawit att under mötet gå in i den bakre regionen (Persson 2012 s. 106-111), dit bara Selamawit och hennes mamma har tillträde. Det går även att förstå det Selamawit beskriver som en form av intrycksstyrning, genom vilken störningar i framträdandet kan förhindras (Goffman 2020, s. 287-290). Den professionella förstår inte språket, vilket skapar utrymme för Selamawit att korrigera störningar i interaktionen, utan att den professionella ens förstått att en eventuell störning varit på väg. Selamawit beskriver hur hon ibland omformulerade det hennes mamma sagt och genom intrycksstyrning förmedlade någonting annat till den professionella, för att undvika att denne skulle uppfatta någonting fel.

Man var tvungen att se till att mormor och morfar betedde sig så som man ska bete sig i Sverige, det kunde vara jobbigt. - Siri

Även Siris citat går att förstå genom begreppet intrycksstyrning (ibid). Siri vill styra hur de professionella uppfattar hennes mormor och morfar och styr därför deras uttryck, genom tolkningen, för att se till att de beter sig enligt svenska normer. Vi tänker att både Siris och Selamawits citat kan förstås som en sorts andrahands-intrycksstyrning, eftersom det inte är de

anhöriga som själva styr hur de uppfattas av de professionella, utan barnen som tolkar som styr interaktionen.

Att barntolkar har agerat kulturella medlare mellan sina föräldrar och de professionella har även framkommit i tidigare forskning. Arumí & Rubio-Carbonero (2023) beskriver hur barntolkarna i deras studie inte bara har tolkat ord utan även kultur i möten, som ett sätt att hantera kulturella olikheter.

7. Slutdiskussion

Syftet med studien var att undersöka unga vuxnas erfarenheter av att ha tolkat som barn i möten med professionella. Studiens frågeställningar var: Hur ser unga vuxna på sin roll som barntolk i möten med professionella? Hur upplever unga vuxna att professionella har bemött dem i rollen som barntolk? Vilka strategier använde unga vuxna när de barntolkade i möten med professionella? Nedan presenteras en sammanfattning av resultaten utifrån studiens tre frågeställningar:

De unga vuxna som vi har intervjuat har uttryckt olika tankar om deras roll som barntolk. Rollen har inneburit ansvar på olika sätt, ibland ett stort sådant. Några har beskrivit att de fått växa upp snabbt och ta på sig en föräldraroll. Det har framkommit flera positiva känslor kring rollen som barntolk, som exempelvis att intervjupersoner mått bra och känt sig stolta av att kunna hjälpa till samt att de fått möjlighet att utveckla sitt språk genom tolkningen. Negativa känslor kopplat till tolkningen har dock också syns, i form av oro, stress och irritation. Somliga av de intervjuade har svårt att koppla isär rollen som barntolk från sitt vardagsliv som barn, då tolkningen varit just en naturlig del av vardagen.

Många av de vi intervjuat hade knappt reflekterat över hur de blivit bemötta av professionella när de barntolkat. För vissa på grund av svårigheter att minnas och för andra på grund av att fokuset låg på tolkningen och inte på bemötandet. Intervjupersonerna ansåg dock att bemötandet från professionella generellt varit positivt eller neutralt, exempelvis genom att de professionella bekräftade dem i tolkningen och gav dem komplimanger. Dock mindes intervjupersonerna de tillfällen då de blivit negativt bemötta bättre och mer i detalj, exempelvis då de blivit bemötta med fördomar. Vissa intervjupersoner beskrev hur de blivit bemötta som professionella tolkar, eller som vuxna, när de tolkat som barn. Andra beskrev istället hur de blivit bemötta som barn, genom att de professionella anpassade sitt språk och beteende. Alla intervjupersonerna var, åtminstone delvis, kritiskt inställda till barntolkning i möten med professionella.

Det framkom olika strategier som intervjupersonerna använt sig av då de barntolkat i möten med professionella. En strategi som framkom var att utge sig för att vara sin förälder för att

underlätta kommunikationen över telefon. En annan var att be den professionella förklara något de inte förstått. Vissa av strategierna kan förstås genom begreppet kulturell medling där barnen exempelvis kunde förklara saker för sina anhöriga eller omformulera någonting en anhörig sagt för att undvika missuppfattningar grundade i olika kulturella normer. Ett annat exempel på detta var när en intervjuperson försökte få sina anhöriga att uppträda enligt en svensk norm.

För att besvara våra frågeställningar har vi analyserat vårt empiriska material utifrån Goffmans rollteori samt begreppet föräldrafiering. Vi har reflekterat kring huruvida föräldrafiering verkligen är rätt begrepp för att förstå vårt material. Barnens föräldrar har inte haft en bristande omsorgsförmåga, en sjukdom eller ett missbruk som gjort att barnen behövt ta ett stort ansvar i familjen. Det har istället handlat om att föräldrarna inte kunnat det svenska språket och att barnen därför framförallt har behövt ta ansvar över tolkningen. Det går att ifrågasätta om barnens ansvarstagande går att förstå som en föräldrafiering, eller om en annan tolkning vore mer rimlig. En annan reflektion kring begreppet föräldrafiering handlar om olika kulturers syn på ansvar. Många av de vi har intervjuat kommer från kulturer som är mer kollektivistiska och där barn förväntas ta mer ansvar än i Sverige. Att barntolkningen ses som en form av föräldrafiering skulle därför kunna tänkas vara en analys utifrån ett mer västerländskt perspektiv. Trots dessa invändningar tycker vi ändå att begreppet har varit användbart för vår analys.

Goffmans teori och begrepp kunde i många fall hjälpa oss att analysera vårt material, men i vissa fall var det svårare att applicera, framför allt gällande temat om de professionellas bemötande. Våra intervjupersoner hade ibland svårt att minnas detaljer från interaktionen i mötet. Eftersom Goffman lägger stort fokus vid just detaljer på mikronivå, blev teorin ibland svåränvänd på vårt, inte alltid helt detaljrika, material. Det skulle möjligen ha varit enklare att analysera materialet utifrån Goffmans teori om vi istället intervjuade barn som tolkar i nutid.

Resultaten i studien har visat på en variation av upplevelser kring barntolkning i möten med professionella, vissa mer positiva och andra mer negativa. Att alla intervjupersoner, även de med övervägande positiva erfarenheter, hade en kritisk inställning till barntolkning var något

som vi fann särskilt intressant. Hur barntolkningen kommer att utvecklas i framtiden kan vi inte veta säkert. Däremot ser vi tendenser till att omfattningen skulle kunna öka. Detta med bakgrund i att den nya regeringen, tillsammans med Sverigedemokraterna, vill begränsa rätten till professionell tolk. Så länge som barntolkning är lagligt i Sverige så kommer många professionella fortsatt möta barntolkare på sina arbetsplatser. Vi anser det därför avgörande att professionella har kunskap om de effekter som barntolkning kan ha på barn samt hur de själva på bästa sätt kan bemöta barn som tolkar. Förhoppningsvis kan denna studie öka kunskapen inom området.

Barntolkade möten består av tre parter - en professionell, ett barn och en anhörig. Vi har hittat tidigare forskning som studerar barntolkning utifrån de två förstnämndas perspektiv. Den tredje partens erfarenheter av att behöva förlita sig på ett barn för att kommunicera är dock, utifrån det vi sett, fortfarande outforskat. Om barntolkning blir olagligt och professionell tolkning otillgängligt uppstår en komplex fråga: hur ska icke-svensktalandes behov av kommunikation i så fall tillgodoses? Framtida studier om barntolkning, med utgångspunkt i de anhörigas perspektiv, skulle därför vara intressant att se.

8. Referenser

Ahrne, Göran & Peter Svensson (2022) *Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) Handbok i kvalitativa metoder. Tredje uppl. Malmö: Liber*

Antonini, Rachele (2016) Caught in the middle: child language brokering as a form of unrecognised language service. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 37 (7)

Arumi, Marta & Gema Rubio-Carbonero (2023) Reflecting on past language brokering experiences: how they affected children's and teenagers' emotions and relationships. *Multilingua*, 42 (1): 1-23.

Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G (1973) *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. Hagerstown: Harper & Row

Bryman, Alan (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder. Tredje uppl. Malmö: Liber*

Ceccoli, Frederica (2020) Reconstructing the experiences of child language brokering: a focus on the socio-emotional impact of the practice. *The Translator*, 27 (2): 216-232.

Crafter, Sarah & Iqbal, Humera (2022) Child language brokering as a family care practice: Reframing the 'parentified child' debate. *Children & Society*, 36: 400–414

Crafter, Sarah & Iqbal, Humera (2023) Child Language Brokering in Healthcare: Exploring the Intersection of Power and Age in Mediation Practices. *Journal of Child and Family Studies*, 32: 586–597

Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod. 2., utök. uppl. Malmö: Gleerups utbildning*

Eldén, Sara (2020) *Forskningsetik: vägval i samhällsvetenskapliga studier. Första uppl. Lund: Studentlitteratur*

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2022) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Tredje uppl. Malmö: Liber

Fioretos, Ingrid, Kristina Gustafsson & Eva Norström (2014) *Tolkade möten: tolkningens betydelse för rättsäkerhet och integration*. Första uppl. Lund: Studentlitteratur

Goffman, Erving (1956) The presentation of self in everyday life. *University of Edinburgh Social Sciences Research Centre*, 2

Goffman, Erving (2020) *Självframställning i vardagslivet*. Lund: Studentlitteratur

Gustafsson, Kristina, Eva Norström & Petra Höglund (2019) Language interpreting and brokering in Swedish public service institutions: the use of children for multilingual communication. *Journal of Language and Law*, 71, 13-26.

Gustafsson, Kristina, Eva Norström & Linnéa Åberg (2022) The right to an interpreter: A guarantee of legal certainty and equal access to public services in Sweden? *Just. Journal of Language Rights & Minorities*, 1 (1-2): 165-192

Hooper, Lisa M. (2011) Parentification. I: J.R. Roger (red.) *Encyclopedia of Adolescence*. New York: Springer

Kammarkollegiet (2017) Tolkanvändningen i staten. Så skapar bristande kvalitetskrav brist på auktoriserade tolkar

Krag Jacobsen, Jan (1993) *Intervju: konsten att lyssna och fråga*. Lund: Studentlitteratur

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Tredje [reviderade] upplagan Lund: Studentlitteratur

Liberalerna (2022) *Tidöavtalet: Överenskommelse för Sverige*. <https://www.liberalerna.se/wp-content/uploads/tidoavtalet-overenskommelse-for-sverige-slutlig.pdf> [Hämtat: 2023-03-20].

Lucas, Siân E (2021) Social Workers' Management of Child Interpreting: A Qualitative Study. *British Journal of Social Work*, 51: 673–691

Masiran, Ruziana, Normala Ibrahim, Hamidin Awang & Poh Ying Lim (2023) The positive and negative aspects of parentification: An integrated review. *Children and Youth Services Review*, 144: 106709

Minuchin, S., Montalvo, B., Guerney, B., Rosman, B., & Schumer, F. (1967) *Families of the slums*. New York: Basic Books

Norström, Eva, Kristina Gustafsson & Ingrid Fioretos (2011) Interpreters in Sweden – A Tool for Equal Rights? *Gamma. Journal of Theory and Criticism*, 19: 59-75

Norström, Eva, Ingrid Fioretos & Kristina Gustafsson (2012) Working conditions of community interpreters in Sweden: Opportunities and shortcomings. *Interpreting*, 14 (2): 242-260

Persson, Anders (2012) *Ritualisering och sårbarhet: ansikte mot ansikte med Goffmans perspektiv på social interaktion*. 1. uppl. Malmö: Liber

Persson, Anders (2020) Introduktion. I: Goffman, Erving. *Självframställning i vardagslivet*. Lund: Studentlitteratur

Shannon, Sheila M. (1990) English in the barrio: The quality of contact among immigrant children. *Hispanic Journal of Behavioural Science*, 12 (3): 256-276.

Socialstyrelsen (2018) *Barn och andra anhöriga som översätter och medlar inom socialtjänst och hälso-sjukvård*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2018-5-13.pdf> [Hämtat: 2023-03-20].

SOU 2018:83. *Att förstå och bli förstådd – ett reformerat regelverk för tolkar i talade språk*. Betänkande av Utbildningsdepartementet.

Statistiska Centralbyrån (2023) *Invandring till Sverige*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/invandring-till-sverige/> [Hämtat: 2023-03-20].

Tendens (2016) Barn som tolkar. [Radioprogram]. Sveriges Radio, P1, 22 november.

Tse, Lucy (1995) Language Brokering Among Latino Adolescents: Prevalence, Attitudes, and School Performance. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 17 (2): 180-193

Lagstiftning:

SFS 2017:900. Förvaltningslag

Har du tolkat eller översatt åt dina föräldrar eller släktingar som barn?

Vi går sjätte terminen på socionomprogrammet i Lund och skriver just nu vår kandidatuppsats om fenomenet barntolkning och letar därför efter personer som kan tänka sig att ställa upp på en intervju.

Studien syftar till att utforska upplevelser hos vuxna personer med erfarenheter av att ha tolkat som barn. Fokus ligger på bemötande från professionella (exempelvis socionomer, psykologer, läkare, lärare) i sammanhang då studiedeltagarna agerat barntolk. Vi är även intresserade av upplevelser om, och i så fall hur bemötandet har påverkat dem i rollen som barntolk.

Vi söker framförallt personer mellan 18-30 år som har tolkat eller översatt till familjemedlemmar när de var barn (under 18 år). Det spelar ingen roll vilket språk man tolkat.

Har du erfarenheter att dela med dig av eller känner du någon som har det så får du gärna höra av dig till oss!

Bilaga 2 - Information om studien

Information om studien

Vi går sjätte terminen av socionomprogrammet på Lunds Universitet och skriver under våren 2023 vår kandidatuppsats om fenomenet barntolkning och letar därför efter personer som kan tänka sig att ställa upp på en intervju.

Syftet med studien är att undersöka personers erfarenheter av att ha tolkat som barn i möten med professionella. Vi är framförallt intresserade av hur vuxna personer med erfarenhet av att ha tolkat som barn upplevde sin roll som barntolk samt hur de upplever att de blev bemötta från professionella i sammanhang då de agerat barntolk.

Detta ämne är fortfarande ganska outforskat i Sverige och vi anser det därför extra intressant att utforska. Vi hoppas att intervjuerna kan bli givande, inte bara för oss, utan även för dig som väljer att ställa upp på intervju.

Vi kommer att utföra intervjuer under april 2023 och planerar att intervjua cirka 8 personer till vår studie. Intervjun beräknas ta cirka en timme och kan ske fysiskt i Malmö eller Lund eller digitalt om du bor i en annan stad. Vi söker framförallt dig som är mellan 18-25 år som har tolkat eller översatt till äldre familjemedlemmar i Sverige när du var barn (under 18 år). Det spelar ingen roll till vilket språk du har tolkat.

Intervjuerna kommer att spelas in och transkriberas. All information kommer att behandlas med försiktighet och materialet kommer att förvaras på en extern hårddisk på grund av säkerheten. Alla intervjupersoner kommer att anonymiseras i studien och efter att studien godkänts kommer inspelningarna, transkriberingarna samt annan personlig information att förstöras.

Ditt deltagande i intervjun är helt frivilligt och du kan när som helst avbryta din medverkan, både under eller efter intervjun. Vid intervjutillfället kommer du att få tillfälle att skriva under en samtyckesblankett, du kan dock när du vill dra tillbaka samtycket.

Om du har några frågor inför intervjun så får du gärna höra av dig till oss eller till vår handledare på Lunds Universitet!

Alice Pietsch, student:
[e-postadress]

Ella Diamant, student:
[e-postadress]

Staffan Blomberg (handledare), universitetslektor:
[e-postadress]

Bilaga 3 - Intervjuguide

Intervjuguide

Introduktion

- Presentation (*ålder, kön, syskon, språk, födelseland*)
- Allmänt om tolkning (*vem brukade du tolka åt, hur ofta och var brukade du tolka? När började du tolka, tolkar du fortfarande?*)

Barntolkning i professionella sammanhang

- Vill du berätta om första gången som du tolkade för en förälder eller någon annan släkting i ett professionellt sammanhang? (*hur gammal var du då?*)
- Vill du berätta om ett annat specifikt tillfälle då du tolkat som barn i ett möte med "en professionell" (*t.ex. lärare, läkare, sjuksköterska, socionom*)?
- Upplevde du en skillnad i hur det var att tolka i möten och att tolka eller översätta mer vardagligt?
- Hur kändes det att tolka i möten med professionella?
- Hur känner du idag när du tänker på din roll som barntolk? Finns det någon skillnad i hur du kände som barn?

Ansvar och frivillighet

- Om inte du hade tolkat åt dina föräldrar, fanns det någon annan som kunde göra det?
- Har du någon tanke om varför det var du som tolkade i vissa möten?
- Har det hänt att någon professionell har kallat in en utbildad tolk när hen förstått att du är den enda som kan svenska? (*Vad tänker du kring det?/ Hur kände du då?*)
- Minns du om "den professionella" frågade om du ville tolka?
- Kände du att du hade ett ansvar att tolka i möten med professionella? *Hur upplevde du ansvaret under mötet? (översätta rätt, hjälpa din anhörig, göra rätt inför den professionella)*

Professionellas bemötande och syn på rollen som barntolk

- Hur brukade de professionella reagera när de såg att det var du som skulle tolka?
- Hur upplevde du att "den professionella" var mot dig? (*Hur har du oftast blivit bemött från professionella?*)
- Upplever du att den professionella litade på dig som tolk?
- Minns du någon professionell som bemötte dig på ett bra sätt? (*Hur var det och varför var det bra? Upplever du att den professionella bekräftade/stöttade/hjälpte dig i ditt tolkande?*)
- Minns du någon professionell som har bemött dig på ett dåligt sätt? (*Hur var det och varför var det dåligt?*)

- Hur tycker du att “en professionell” bör vara mot barn som tolkar?

Samspel och dynamik

- Hur var “den professionella” mot din förälder? Var det en skillnad i hur ni blev bemötta?
- Kommer du ihåg om “den professionella” framförallt pratade med dig eller med din förälder/släkting?
- Tycker du att “den professionella” behandlade dig som ett barn eller som vuxen?
- Vad gjorde du om du inte förstod något?
- Sa du någon gång till om du inte förstod vad “den professionella” menade? (*Hur reagerade “den professionella” på det?*)
- Kände du att du hade någon form av makt när du tolkade? (*I förhållande till din anhörig? I förhållande till “den professionella”?*)

Avslutning

- Finns det något du skulle vilja lägga till? (*något speciellt som du börjat tänka på nu när vi har pratat*)
- Hur har det varit att prata om detta?
- Är det okej om vi kontaktar dig om vi har några frågor som kommer upp senare? (*och du får gärna kontakta oss om du vill tillägga något*)